Eindrapportage
Langer Thuis & KeuzeThuis

keuze thuis

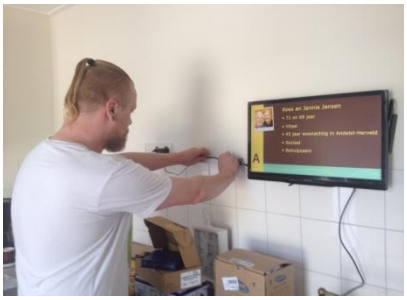

Valburg SamenGoedWonen · Stichting Samen Zorgen · Driestroom · gemeente Overbetuwe

Eindrapportage
Langer Thuis & KeuzeThuis

Inhoud

1. Opzet rapportage Langer Thuis en KeuzeThuis 6
2. Deel A: Vooronderzoek Langer Thuis 7
2.1 Inleiding 7
2.2 Omgevingsanalyse Overbetuwe 7
2.3 Narratief onderzoek 9
2.4 Conclusies Deel A: vooronderzoek 10
3. Deel B: Kwantitatief onderzoek bezoekers KeuzeThuis 12
3.1 Inleiding 12
3.1.1 Personas 13
3.1.2 Woonplekken met keuzepakketten 13
3.1.3 Rondgang bezoekers 14
3.2 Monitoring bezoekers 16
3.2.1 Bezoeken 16
3.2.2 Realisatie aantal gemonitorde bezoekers 16
3.2.3 Realisatie aantal professionele bezoekers 16
3.2.4 Leeftijd, geslacht, inkomen en doel bezoek bezoekers 18
3.2.5 Woningtype, woonplaats en woonsituatie kinderen bezoekers 20
3.3 Keuzepakketten aanpassingen binnen 21
3.3.1 Inleiding 21
3.3.2 Keuzes entree 22
3.3.3 Keuzes zitplek 24
3.3.4 Keuzes eetplek 26
3.3.5 Keuzes keuken 28
3.3.6 Keuzes trap 30
3.3.7 Keuzes slaapkamer 32
3.3.8 Keuzes badkamer 34
3.4 Keuzepakket aanbouw 36
3.5 Keuzepakket energiebesparing 38
3.6 Kosten gekozen pakketten 40
3.7 Bestedingsbereidheid woningaanpassingen 41
3.7.1 Bestedingsbereidheid gekozen maatregelen 42
3.7.1 Bestedingsbereidheid zelfstandig wonen met rollator 43
3.7.1 Bestedingsbereidheid zelfstandig wonen met rolstoel 44
3.7.1 Bestedingsbereidheid energiebesparing 45
3.7.2 Bestedingsbereidheid energiebesparing met zelfstandig wonen 46
3.8 Alternatief: verhuizen naar een zorgcirkel 47
3.9 Conclusies Deel B: kwantitatief onderzoek bezoekers 48

4. Deel C: Feedback bezoekers KeuzeThuis 49
4.1 Inleiding 49
4.2 Feedback particulieren huurwoningen 49
4.3 Feedback particulieren koopwoningen 50
4.4 Feedback professionele bezoekers 51
4.5 Conclusies Deel C: feedback bezoekers 51
5. Deel D: Kwalitatief onderzoek bewoners nr. 19 52
5.1 Inleiding 52
5.2 Intake gesprek 9 juni 2015 52
5.3 Exit gesprek 52
5.4 Conclusies Deel D: Kwalitatief onderzoek bewoners nr 19 53
6. Conclusies over de vier onderzoeksdelen 54
7. Aanbevelingen 55
7.1 Onderzoekstechnische aanbevelingen 55
7.2 Inhoudelijke aanbevelingen 55

Opzet rapportage Langer Thuis en KeuzeThuis

Een van de grotere doelen in de transitie naar een participatiesamenleving is dat mensen meer verantwoordelijkheid nemen voor de zorg voor zich zelf en de naasten. Een van de (gewenste) effecten daarvan is dat mensen langer dan de afgelopen decennia het geval is geweest, thuis blijven wonen. Om dat mogelijk te maken, zo luidt de vooronderstelling, is het nodig dat woningen geschikt worden gemaakt voor zelfredzaamheid, voor zelf-zorg en/of zorg aan huis.

Voor U ligt de eindrapportage van de onderzoeken Langer Thuis en KeuzeThuis zoals uitgevoerd tussen september 2014 en juli 2016.
Het bevat zowel een aantal omvangrijke kwantitatieve als kwalitatieve studies naar de behoeften, voorkeuren en bestedingsruimte van zowel huurders als huiseigenaren.
Ten opzichte van de tussenrapportage in september 2015 is het aantal bruikbare onderzoeken van respondenten van 126 naar 390 gestegen, een verdriedubbeling waardoor de betrouwbaarheid flink is gestegen. Daarnaast zijn er duidelijk meer resultaten ten aanzien van de bestedingsbereidheid en is de evaluatie van het bewoonde KeuzeThuis nu opgenomen.

In dit kader zijn tussen september 2014 en juli 2016 twee grote onderzoeken uitgevoerd[1], die in deze rapportage worden beschreven in vier onderzoeksdelen:
A: een kwalitatief narratief onderzoek onder senioren in de Overbetuwe
B: een kwantitatief onderzoek naar voorkeuren, kosten en bestedingsruimte voor woningaanpassingen in de modelwoning KeuzeThuis in Andelst
C: een rapportage van de feedback in de modelwoning KeuzeThuis in Andelst
D: een kwalitatief onderzoek bewoners nr 19 KeuzeThuis

Heel veel dank is het Civil Society Lab van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen verschuldigd aan de opdrachtgevers Woonstichting Valburg, Gemeente Overbetuwe, Stichting Samen Zorgen en Driestroom voor het vertrouwen in haar minor- en afstudeerstudenten en docentonderzoekers. Andelst is voor vier semesters een tweede thuis geworden.

Naast de opdrachtgevers gaat de dank uit naar alle andere partijen die meebouwden en dachten, en alle betrokken ouderen uit de gemeente Overbetuwe, voor wiens toekomst we dit deden.

Juli 2016, Dort Spierings

[1] Een derde onderzoek naar de haalbaarheid als maatschappelijke businesscase valt buiten deze rapportage:
Afstudeerproject HAN CSL, KeuzeThuis in een energiezuinig huis! Een onderzoek naar KeuzeThuis in combinatie met energiebesparende maatregelen voor het woningbezit van Woonstichting Valburg. Kevin Roenhorst & Bas van der Velden. Juni 2016

Deel A: Vooronderzoek Langer Thuis[2]

2.1 Inleiding

Het vooronderzoek heeft zich gericht op 60-plussers woonachtig in de gemeente Overbetuwe. Na een oriënterend gesprek met de opdrachtgever is de volgende onderzoeksvraag opgesteld, waar middels literatuur – en narratief onderzoek antwoord op is gegeven:
"Waar hebben ouderen in de dorpskernen binnen de gemeente Overbetuwe, waar Woonstichting Valburg actief is, behoefte aan op technisch en sociaal-maatschappelijk gebied wat betreft het langer zelfstandig thuis wonen?"

2.2 Omgevingsanalyse Overbetuwe

Door middel van een omgevingsanalyse, uitgevoerd met de DESTEP-methodiek is inzicht verkregen op het onderzoeksgebied.

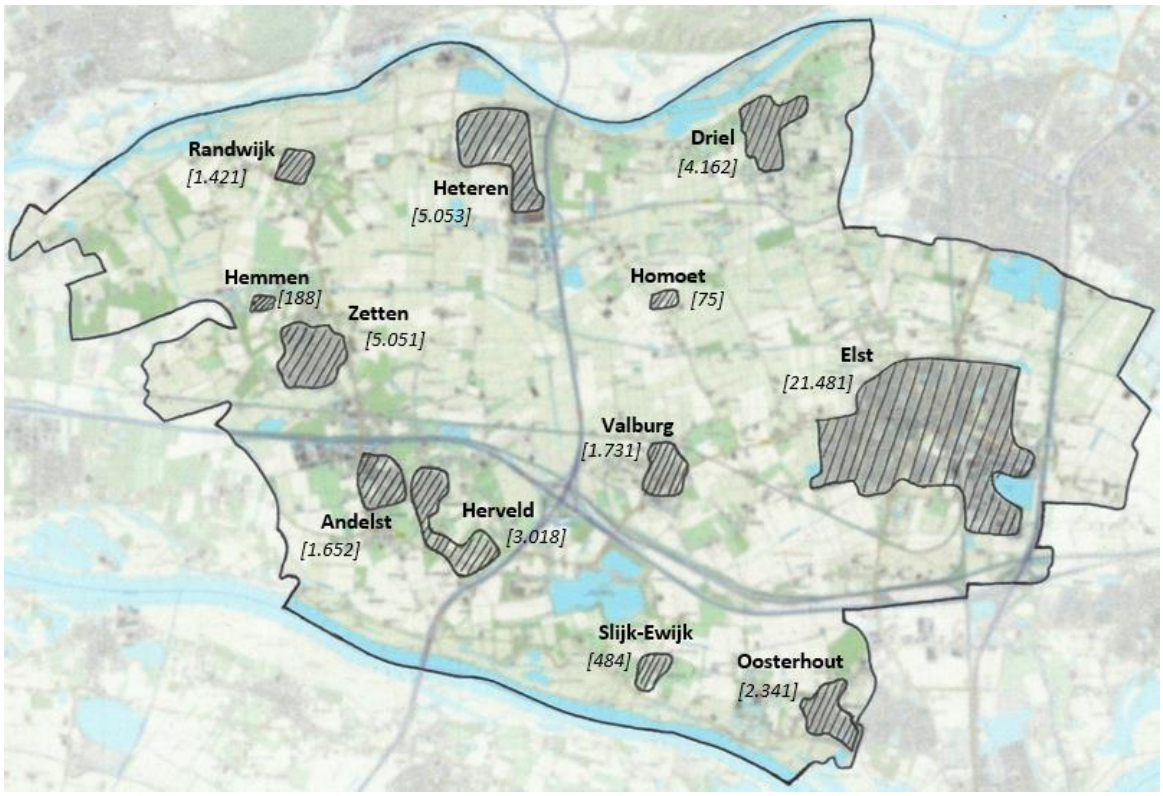

Figuur 1 Onderzoeksgebied Langer Thuis gemeente Overbetuwe

Demografie
De Gemeente Overbetuwe maakt deel uit van de stadsregio Arnhem-Nijmegen en ligt ten oosten van deze twee steden. De gemeente Overbetuwe bestaat uit twaalf kernen, te weten; Andelst, Driel, Elst, Hemmen, Herveld, Heteren, Homoet, Oosterhout, Randwijk, Slijk-Ewijk, Valburg en Zetten. In deze kernen wonen op het moment van schrijven in totaal 46.656 mensen. De grootste kern is Elst met 21.481 inwoners en de kleinste kern is Homoet met 75 inwoners. Het gebied waarin het onderzoek wordt uitgevoerd, bestaat uit zeven dorpskernen: Andelst, Hemmen, Herveld, Oosterhout, Slijk-Ewijk, Valburg en Zetten.

[2] Minorproject HAN CSL, Langer Thuis. Een onderzoek naar de behoeften van ouderen in de gemeente Overbetuwe omtrent het langer thuis wonen. Edo Kerkman, Yvonne Klompen, Dinanda Maathuis. Januari 2015

Wat betreft voorzieningen, beschikt niet iedere dorpskern over ten minste één voorziening in de categorieën sport en recreatie, transport, gezondheidszorg en voorzieningen. Zo beschikt Andelst niet over een sport/recreatiefunctie, heeft Hemmen geen mogelijkheden wat betreft transport en gezondheidszorg, evenals Slijk-Ewijk. Ook beschikken slechts drie van de zeven kernen over bijvoorbeeld een huisarts en supermarkt.

Economie
Op economische gebied is zichtbaar dat de doorstroming op de woningmarkt geremd wordt door de vergrijzing. De huidige en toekomstige generatie ouderen is in mindere mate actief op de woningmarkt dan eerdere generaties. Door de vergrijzing wordt deze groep alleen maar groter, wat betekent dat er relatief minder mensen actief zullen zijn op de woningmarkt. In de toekomst zal dit alleen maar verder afnemen, mede door het feit dat ouderen steeds langer thuis moeten en willen blijven wonen. De toegenomen mobiliteit en vitaliteit zorgt er voor dat een groter deel van de ouderen langer zelfstandig thuis kan blijven wonen (Planbureau voor de Leefomgeving, 2013). Een onderzoek van de Rijksoverheid naar inkomen en vermogen van ouderen bevestigt dat de inkomens- en vermogenspositie van ouderen in de afgelopen twee decennia is verbeterd en dat het vermogen van ouderen is toegenomen, voornamelijk door stijgend eigenwoningbezit. Ook is uit dit onderzoek gebleken dat de inkomenspositie van ouderen de komende jaren niet wezenlijk lijkt te veranderen en dat de kans op armoede onder ouderen het laagst is van alle leeftijdsgroepen.

Sociaal-cultureel
De positie van ouderen in de maatschappij is de afgelopen jaren veranderd. Zo'n vijftien jaar geleden kwam er een rapport (van Dugteren e.a., 1999) naar buiten waarin stond dat ouderen minder vaak als afgeschreven werden beschouwd. De zelfstandigheid van ouderen lijkt in de samenleving meer dan vroeger als normaal te worden ervaren.

Technologie
Vanwege de economische crisis is er minder nieuwbouw en door de vergrijzing en het feit dat mensen langer zelfstandig thuis blijven wonen, is er behoefte aan meer woningen die geschikt zijn voor ouderen. Dit heeft tot gevolg dat vooral bestaande woningen moeten worden aangepast, zodat ze geschikt zijn voor ouderen. Bouwkundige aanpassingen en het toepassen van domotica bieden een oplossing.

Ecologie
De projectgroep Langer Thuis heeft bij het project omtrent de modelwoningen onder andere als doel gesteld om de energieprestaties van de modelwoningen te verbeteren naar minimaal label B en daarmee bij te dragen aan de betaalbaarheid en het comfort van wonen. Bij het onderzoek is het begrip duurzaamheid in mindere mate van toepassing geweest.

Politiek-juridisch
Inmiddels is duidelijk dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen in hun eigen woning. Dit stelt de nodige eisen aan de aanpasbaarheid en toegankelijkheid van de woning. Een groot deel van de woningen in de gemeente Overbetuwe is – volgens de gemeente – geschikt en aanpasbaar te maken, zodra dat nodig is. Als een woning niet meer geschikt te maken is, zijn er alternatieve maatregelen denkbaar, zoals een verhuizing naar een geschikte woning of, in overleg met een woningcorporatie, sloop en nieuwbouw. Het accent verschuift meer en meer naar de mogelijkheden van adequate (mantel)zorg op afroep. Ook speelt de vraag welke rol de gemeente oppakt (Wmo) om mensen in staat te stellen zelfstandig te blijven wonen. De gemeente Overbetuwe geeft in Woonvisie Overbetuwe 2010-2015 aan de volgende ambitie na te streven: "*We willen mensen met een zorgvraag in staat stellen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen en actief te participeren in de samenleving. Dit vraagt om voldoende aanbod en voldoende variatie aan woonvormen waar zorg geleverd kan worden.*"

2.3 Narratief onderzoek

Met hulp van de gemeente Overbetuwe zijn alle ouderen (60-plussers) uit de zeven dorpskernen aangeschreven. Uiteindelijk hebben meer dan zeshonderd ouderen zich aangemeld om deel te nemen aan het onderzoek. Vervolgens zijn vierenvijftig ouderen geïnterviewd en deze interviews zijn getranscribeerd. Dankzij het grote aantal respondenten zijn drie leeftijdscategorieën onderzocht, te weten; 60-69, 70-79 en 80+.

Ook is gekeken naar de grootte van de kern waar de ouderen woonachtig zijn. Zetten, Herveld en Oosterhout zijn gedefinieerd als een grote kernen en Andelst, Hemmen, Slijk-Ewijk en Valburg zijn gedefinieerd als kleine kernen. Op deze manier kon – nadat de resultaten verwerkt waren – worden bekeken of er verschillen zaten in kerngroottes en leeftijdscategorieën.

Vanuit de resultaten uit de interviews zijn vijf vraagpatronen naar voren gekomen. Deze vijf vraagpatronen hebben als input gediend door de transdisciplinaire bijeenkomst. Deze bijeenkomst heeft plaatsgevonden met ongeveer tachtig aanwezigen, waaronder vele 60-plussers. Tijdens de bijeenkomst werden de volgende vijf vraagpatronen gepresenteerd en behandeld in groepen:

1. Ik wil een ander niet tot last zijn
2. Ik weet heel goed hoe ik zelfredzaam kan blijven
3. Ik vind de voorzieningen in mijn omgeving prima en goed bereikbaar
4. Ik wil een ruime woning en een mooie, rustige woonomgeving
5. Ik ben bang voor wat de toekomst gaat brengen

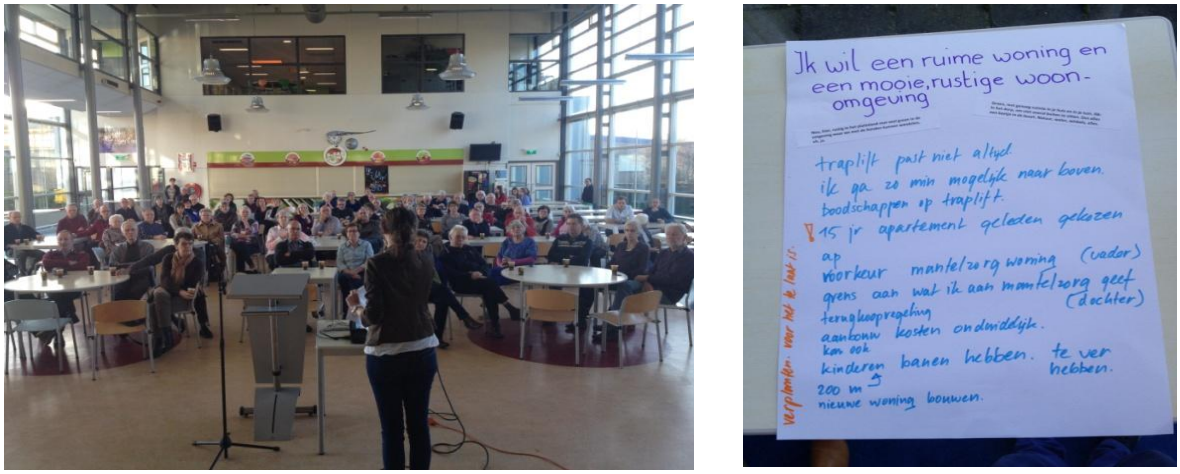

Figuur 2 Transdisciplinaire bijeenkomst januari 2015 Zetten

De transdisciplinaire bijeenkomst heeft ertoe geleidt dat de resultaten van het onderzoek nogmaals getoetst konden worden aan inwoners uit de gemeente Overbetuwe die niet zijn geïnterviewd. Dit heeft nieuwe inzichten, ideeën en meningen opgeleverd. Zo geven ouderen aan dat ze meer verwachten van de gemeente nu deze veel meer taken op zich heeft gekregen. Er is nog veel onduidelijkheid over de nieuwe wet- en regelgeving en ouderen weten niet waar ze terecht kunnen voor vragen. Zo zijn ze niet bekend met de keukentafelgesprekken van de gemeente en het gemeentelijke meldpunt.
Tijdens de bijeenkomst behandelde iedere groep één vraagpatroon. Echter liepen de vraagpatronen ook door elkaar heen, omdat ouderen hun mening over iets anders kwijt wilden. Tijdens de uitwerking van de gesprekken die in de groepen zijn gevoerd, viel dit op.
Over het algemeen herkenden ouderen zich in de vraagpatronen. Tijdens de groepsgesprekken is hier nog verder op ingegaan. Ouderen gaven voorbeelden waarom ze het er mee eens waren en tijdens de laatste minuten is besproken of mensen nog ideeën hadden over hoe het eventueel anders

zou kunnen. Zo opperden een aantal ouderen om een gemêleerde woongemeenschap te creëren waar jongeren en ouderen samen kleinschalig kunnen wonen. Andere ouderen gaven aan dat mensen gezond moeten leven om zo zelfredzaam mogelijk te blijven.
De ouderen vroegen zich in de groep die sprak over vraagpatroon 5 (toekomstperspectief) af hoe de samenleving er over vijf jaar uit ziet. Ze voelen zich aan de kant gezet door de gemeente en zien graag dat de gemeente gebruik gaat maken van de mogelijkheden die voorhanden zijn.

Wat opviel bij de verwerking van de resultaten was dat er weinig verschillen te vinden waren tussen de verschillende leeftijdscategorieën en kernen. Alle resultaten kwamen redelijk met elkaar overeen.

2.4 Conclusies Deel A: vooronderzoek

- Ouderen zijn heel tevreden over hun eigen woonomgeving. Ze wonen met veel plezier in hun eigen woning en zijn zeer positief over de voorzieningen die in de buurt zijn. Ze geven aan dat de voorzieningen goed bereikbaar zijn. Ouderen weten dat niet in elk dorp grote supermarkten of kledingconcerns aanwezig zijn; daarvoor wonen ze ook in een kleine kern. Ze waren zich hiervan bewust toen ze hier kwamen wonen en hebben dit dan destijds geaccepteerd.

- Het grote voordeel van langer thuis wonen omschrijven de ouderen als dat ze vrij zijn en dat ze kunnen doen en laten wat ze willen. Zo houden ze de regie in eigen hand.

- Ook worden nadelen genoemd, al zijn deze sporadisch. Zo geven een paar ouderen aan dat hun tuin te veel onderhoud vergt en dat ze bijvoorbeeld een tuinman in moeten huren om het onderhoud te doen. Toch geven ouderen aan dat ze hiervan op de hoogte zijn en indien er voldoende financiële marges zijn, ze iemand hiervoor inhuren.

- De ouderen bestempelen hun omgeving als rustig en groen. Ze ervaren de ruimte in de gemeente Overbetuwe als positief en genieten van de natuur.

- Over het openbaar vervoer zijn ouderen relatief tevreden; ze maken er niet veel gebruik van. Wanneer ze er echter wel gebruik van maken, geven ze aan dat ze het prettig vinden om op een gemakkelijke manier naar steden als Arnhem, Nijmegen en Tiel te kunnen reizen.

- Ouderen vinden het zeer belangrijk om zelfstandig te kunnen wonen. Ze genieten van hun eigen woning en willen hier zo lang mogelijk blijven wonen. Zolang ze alles nog zelf kunnen uitvoeren, zijn ze tevreden.

- Een aantal ouderen geeft aan positief te zijn tegenover het verhuizen naar een zelfstandige woning binnen een zorgcirkel. Echter geldt dit lang niet voor de gehele onderzoeksgroep.

- Veel ouderen hebben een hulp in de huishouding ingeschakeld om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen.

- Ze vinden het lastig dat voorzieningen in hun nabije omgeving verdwijnen, zoals banken, huisartsen en apotheken. Zo moeten ouderen uit kleine kernen voor boodschappen en medische voorzieningen verder reizen voor deze voorzieningen. Echter worden er wel oplossingen aangedragen, zoals een medicijnkast in een kleine kern, een apothekersdienst die medicijnen rondbrengt en een boodschappendienst die de boodschappen thuis aflevert. Wat opvalt is dat ouderen uit de grote kernen zich negatiever uiten over verdwijnende voorzieningen dan ouderen uit de kleine kernen.

- Ouderen hechten veel waarde aan sociale activiteiten, zoals koersbal, zang en biljart. Ze genieten van de gezelligheid en de sociale contacten.

- Veel van de ouderen zijn zich ervan bewust dat ze hun woning moeten aanpassen, willen ze hier zo lang mogelijk blijven wonen. Een deel van de ouderen heeft de woning al aangepast. Hierbij valt te denken aan een verhoogd toilet, inloopdouche en een slaapgelegenheid beneden.

- Ouderen zijn over het algemeen zeer ontevreden over de informatievoorziening vanuit de gemeente Overbetuwe. Ze zijn slecht op de hoogte over keukentafelgesprekken en het gemeentelijke meldpunt. Ouderen lopen hier tegen aan en weten niet waar ze terecht kunnen wanneer ze hulp en/of ondersteuning nodig hebben. Met name in de huidige tijd van nieuwe politieke beslissingen ervaren ouderen angst. Ze zijn bang voor wat komen gaat, omdat alles zo onwetend en onbekend is.

- Ouderen beseffen dat het zelfstandig thuis wonen staat of valt met hun gezondheid. Een deel van de ouderen geeft aan actief bezig te zijn met sporten om zo gezond mogelijk te blijven.

- Ouderen geven aan dat ze het liefst in een gelijkvloerse woning willen wonen, gezien het ouder worden. Echter wonen ze lang niet allemaal in een gelijkvloerse woning. Een aantal ouderen geeft aan de drempels uit het huis inmiddels te hebben verwijderd, anderen zeggen dat ze van de garage een slaapkamer willen maken. Toch zijn lang niet alle woningen van de ouderen aangepast. Ouderen voelen zich vaak nog te jong of te gezond om dit te laten realiseren. Ouderen geven aan dat ze beseffen dat ze vaak wachten tot zich iets voordoet, zodat ze hun woning wel móeten aanpassen. Ze laten het er dus op aankomen.

- Burenhulp is een relatief onbekend begrip in de zeven kernen; ouderen kennen hun buren niet altijd en dan blijft het vaak bij een groet, zoals ‘hallo’ of ‘goedemorgen’. Ze hebben onderling weinig sociaal contact. Dit zorgt ervoor dat ouderen hun buren niet snel vragen om hulp en/of ondersteuning. Ze omschrijven dit als lastig, moeilijk of gênant. Het zorgt namelijk ook voor het besef dat ze iets niet meer kunnen.

- Ouderen geven vrijwel allemaal aan niet geholpen te willen worden door hun kinderen. Dit willen ze niet, omdat hun kinderen een drukke baan en een eigen gezin hebben. Ze willen hun kinderen de verantwoordelijkheid niet geven om voor hen te moeten zorgen.

- Ouderen zijn over het algemeen positief over technische aanpassingen in hun woning. Echter valt op dat de leeftijdsgroepen 70-79 en 80+ hier nog moeite mee hebben. De technologische ontwikkelingen gaan snel. Wanneer zij technische aanpassingen in hun woning toestaan, moeten deze wel simpel in gebruik zijn.

- Ouderen geven aan dat ze bereid zijn om kosten te maken voor woning- en technische aanpassingen. Toch zeggen vrijwel alle ouderen dat de gemeente haar denkwijze moeten veranderen als het gaat om het verstrekken van vergunningen. Hiermee doelen ze op vergunningen omtrent het plaatsen van een unit in een tuin of het uitbouwen van een bestaande woning. Ouderen geven aan dat ze het prettig vinden wanneer de gemeente hen bij dergelijke situaties (financieel) tegemoet kan komen.

Deel B: Kwantitatief onderzoek bezoekers KeuzeThuis

3.1 Inleiding

Om de bewustwording enerzijds en de behoefte anderzijds van ouderen en professionals te stimuleren is een jaarlang een modelwoning in Andelst ingericht.
De modelwoning is bedoeld voor mensen met een lichte zorgindicatie; zij wonen er al of verhuizen er naar toe. Deze mensen zouden in het huidige/oude beleid (binnenkort) toe zijn aan een aanleunwoning of "beschut wonen". Deze modelwoning stelt hen in staat te blijven wonen tot het moment dat er sprake is van een zware zorgindicatie (ZZP 4+). De doelgroep valt in de groep die sociaal kan huren. Het project wil ook een voorbeeld bieden voor particuliere woningbezitters (die staan ook voor keuzes: blijven wonen? Wat moet ik aanpassen? Welke mogelijkheden zijn er etc.). Wij gaan werken vanuit beschreven voorbeeld personen en die "personen" ook "verlevendigen" in het project en modelwoning.

Er zijn twee woningen: één in bewoonde staat en één in onbewoonde staat.
De modelwoning is een bestaande woning, die "model" staat voor de opdracht waar veel corporaties voor staan: 30 tot 50 jaar oud, slechte energieprestatie, plattegrond die niet meer "van deze tijd is" en door investeringen weer 40 jaar levensduurverlenging heeft met een huur die "betaalbaar" blijft. De woning ligt niet in een zorgcirkel. De oplossingen in deze modelwoning kunnen ook model staan voor particuliere woningbezitters. De bewoonde woning selecteren wij op bereidheid van de bewoner tot mee werken aan een beperkt aantal bezichtigingen en zijn bedoeld om ook de "praktijk" en de ervaringswereld te tonen. De onbewoonde woning staat ter beschikking voor bezoek en toepassing van de theoretische concepten en demonstraties e.d.

Aspecten die bij de totstandkoming van de modelwoning mede worden betrokken zijn:
- leefomgeving zoals zorg op afroep, kwaliteit buurt, voorzieningen, maaltijden, vervoer
- techniek van de woning: veiligheid, sanitair, domotica, toegankelijkheid (ook voor verzorging)
- inzet van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt mogelijk?;
- duurzaamheid zoals hergebruik van middelen en materialen;
- participatie van de betrokken huurder(s) en zijn/haar omgeving;
- betaalbare oplossingen, uitgaande van toepassingen in gestandaardiseerde, repeteerbare situaties.

PLATFORM31 kennis van stad en regio

In het KeuzeThuis is in tweede instantie ook het programma Energiesprong meegenomen, dit is het innovatieprogramma van Platform 31 dat als doel heeft het realiseren van condities die leiden tot een energieneutrale gebouwde omgeving. Uit Energiesprong zijn twee Stroomversnelling deals voortgekomen. De Stroomversnelling Huur richt zich op grootschalige uitrol van nul-op-de-meter renovaties in de corporatiesector. De Stroomversnelling Koopwoningen richt op de nul-op-de-meter renovatie voor particulieren. De deals richten zich op een specifiek deel van de woningvoorraad; de koopdeal op de rijtjeswoning, de grondgebonden woningvoorraad van 1950 tot '80. De huurdeal op de meest voorkomende woningtypen met bouwperiode '50-70. Er zijn 5 hoofd typologieën gedefinieerd. Een groot deel van deze woningvoorraad wordt bewoond door 65-plussers.

Door de hervorming van de langdurige zorg en de dubbele vergrijzing (het aantal ouderen groeit en de levensverwachting neem tevens toe) zullen senioren, ook met een forse zorgvraag, aangewezen zijn op een zelfstandige woning. Bekend is dat een deel van de woningvoorraad niet geschikt is voor mensen met lichamelijke functiebeperkingen. Dit veroorzaakt bijvoorbeeld veel valongelukken binnenshuis die leiden tot directe, medische kosten van 80 miljoen op jaarbasis. Woningaanpassing kan valongelukken verminderen en het comfort van senioren vergroten. Tot nu toe zijn woningaanpas-

singen met name toegepast bij nieuwbouw en is er weinig overeenstemming over standaard toepassing bij renovatie. In het experiment Duurzaam Thuis verkennen we de mogelijkheid of een nul-op-de-meter renovatie gepaard kan gaan met het levensloopbestendig maken van de woning. Twee vliegen in een klap, zogezegd. Voor de begeleiding van het behoefte onderzoek is een projectgroep samengesteld tussen Woningstichting Valburg, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en Platform31.

In de Julianastraat 17 en 19 te Andelst zijn twee stereotype rijtjeswoningen uit de jaren zestig ingericht als experimentwoningen. Nr 17 is een jaar lang volledig beschikbaar als modelwoning KeuzeThuis, nr 19 is deels aangepast en bewoond.

Figuur 3 KeuzeThuis Julianastraat 17 Andelst

3.1.1 Personas

In de modelwoning KeuzeThuis is een expositie ingericht op basis van drie in de praktijk veelvoorkomende personas die voor de keuze al dan niet langer zelfstandig wonen kunnen komen te staan.

- Een jong senioren echtpaar van rond de 65 jaar die beiden vief en vitaal zijn;
- Een ouder echtpaar van rond de 75 jaar waarvan een partner lichamelijk zorgbehoevend is;
- Een alleenstaande oudere dame van rond de 75-80 jaar die vergeetachtig is en bij wie dementie wordt vermoed.

Figuur 4 De drie persona's

3.1.2 Woonplekken met keuzepakketten

Er zijn in het KeuzeThuis zeven woonplekken ingericht: entree, zitplek, eetplek, keuken, trap, slaapkamer en badkamer. Daarnaast is er een plek waar een eventuele aanbouw wordt getoond, een plek waar energiebesparing wordt getoond en tenslotte een plek waar het voor alternatief om te verhui-

zen naar een woonservicezone naar aanleiding van de levensloopbestendigheid van de woonomgeving wordt getoond[3] [4] [5].

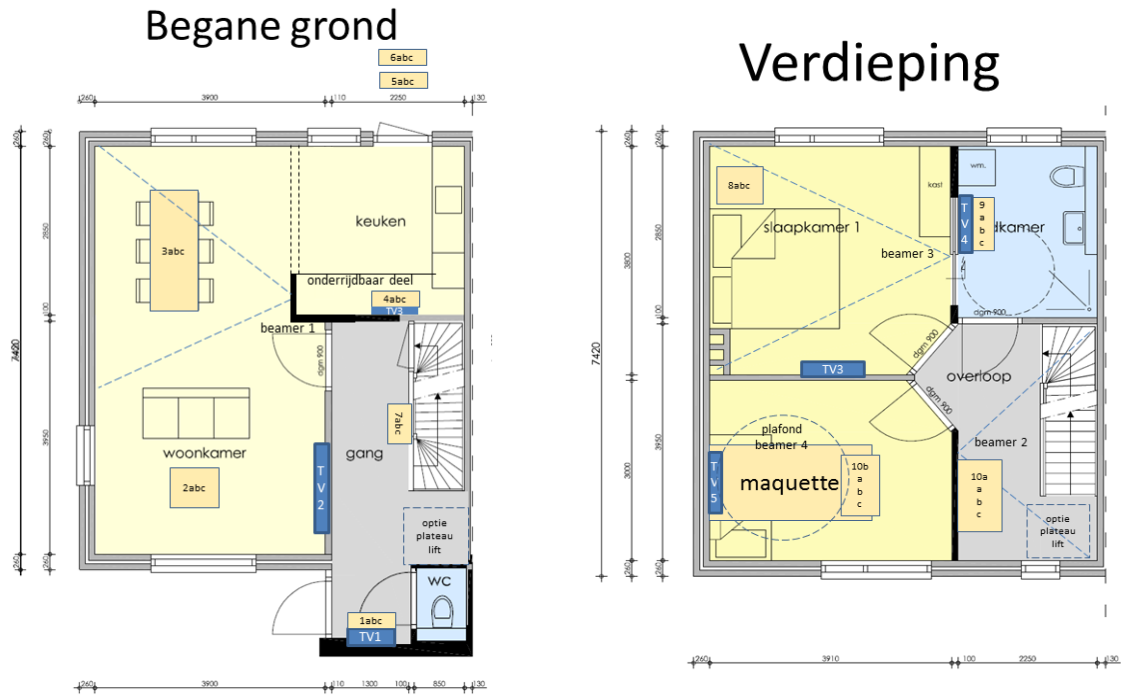

Figuur 5 Plattegronden KeuzeThuis met ingerichte woonplekken

Bij elke woonplek zijn oplossingen getoond en te kiezen als pakket, deze zijn gebaseerd op de persona's: het pakket Vitaal, pakket Fysiek en pakket Dementie.
Bij elke oplossing wordt op een prijskaartje de kosten aangegeven.

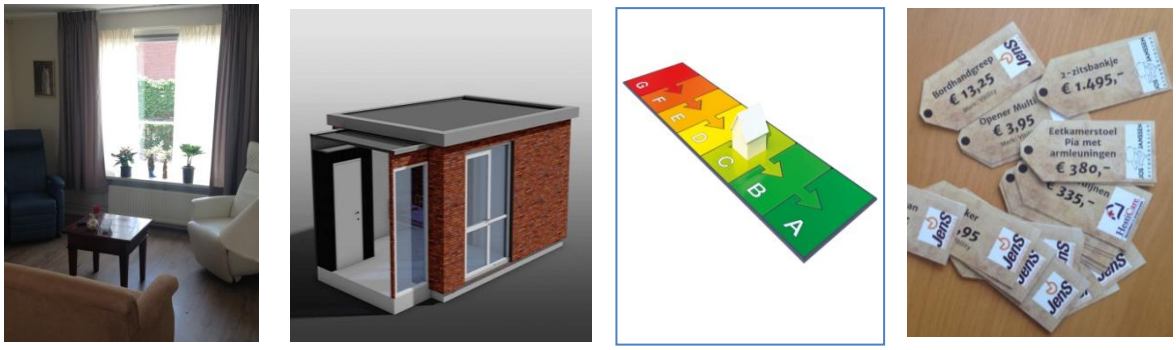

Figuur 6 Voorbeelden keuzepakketten zitplek, aanbouw, entree en energiebesparing en prijskaartjes

3.1.3 Rondgang bezoekers

De bezoekers worden alleen of in duo's ontvangen door de gastvrouw in de woonkamer met een kop koffie of thee. Zij krijgen daar een tablet waarop ze hun respondentgegevens invullen en hun voorkeurkeuzes bij de rondgang invullen.

[3] Ontwerp expositie: Fundament, architectuur & stedebouw, februari 2015
[4] Draaiboek expositie: Minorproject KeuzeThuis, HAN CSL, Chico van der Marel & Huub Stevelmans, juli 2015
[5] Video's expositie: RandyVisuals, 2015

Bij de entree start vervolgens de rondgang met een introductievideo over de woning en de drie personas. Gevolgd door de drie keuzepakketten van aanpassingen voor de entree inclusief de daarbij behorende kosten. De bezoeker geeft zijn voorkeurkeuze aan en gaat naar de volgende woonplek, in dit geval de zitplek in de woonkamer.
Na een rondgang op negen plekken in het KeuzeThuis ontvangt de bezoeker een overzicht van de gekozen oplossingen en kosten. Tenslotte is er een tiende plek waar de woonomgeving wordt gepresenteerd met loopafstanden naar belangrijke dagelijkse voorzieningen. Als laatste alternatief worden verhuisopties naar een zorgcirkel of zorgappartement gepresenteerd.

Figuur 7 Opening KeuzeThuis en uitleg keuzetablet

3.2 Monitoring bezoekers

3.2.1 Bezoeken

In totaal hebben van 15 juni tot en met 28 juni 2016 1144 personen het KeuzeThuis bezocht. Hiervan waren 489 bezoekers particulier en 655 professional, zie onderstaande staafdiagram.

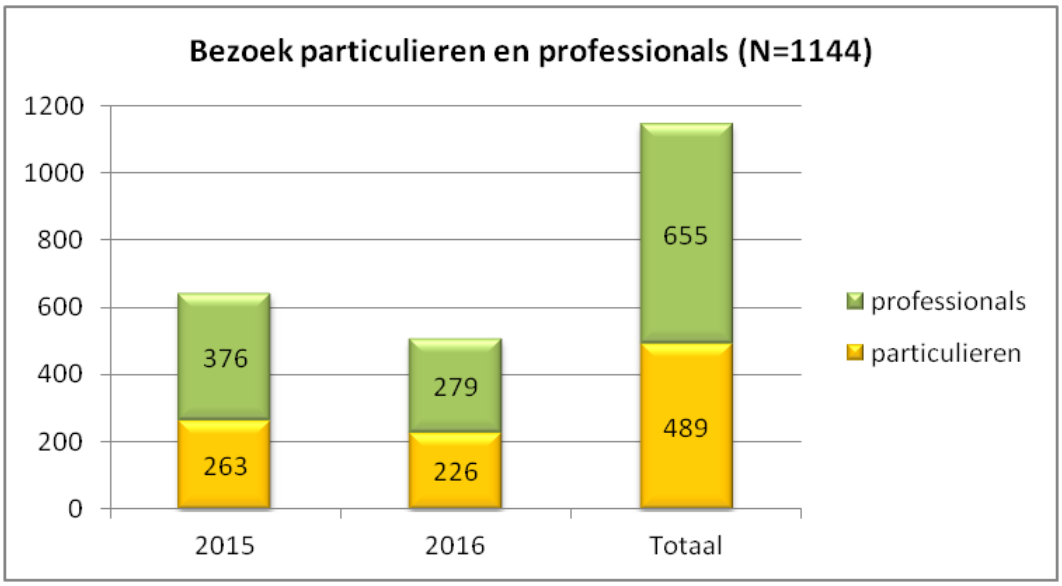

Figuur 8 Bezoek particulieren en professionals inclusief opening

De tegenvallende aantallen in particuliere bezoekers leek in de eerste maanden te wijten aan de zomerperiode. Het nabellen van de respondenten van het vooronderzoek werd om privacyredenen in tweede instantie niet toegestaan, waardoor directe werving van particuliere bezoekers op die wijze niet meer mogelijk was.
Echter, de verhouding particulieren - professionals is constant gebleven op circa 43%, ook nadat in voorjaar 2016 via lokale vrijwilligers bewoners van de gemeente werden benaderd.

3.2.2 Realisatie aantal gemonitorde bezoekers

Voor de testwoning, geopend 22 juni 2015, diende in de periode tot half september de voorkeuren en de investeringsbereidheid in beeld te worden gebracht van een representatieve steekproef van bewoners. Beoogd werd in een periode van een jaar, globaal 500 bezoekers aan het onderzoek mee te laten doen.

Van de 510 id's zijn er 20 als test en 100 onvolledig ingevuld. Resteren 390 bruikbare ingevulde gegevens van respondenten. De beoogde aantallen bezoekers die de app of website hebben ingevuld zijn voor 78% gehaald. Van het totale aantal van 1144 bezoekers heeft 34% aan het onderzoek meegewerkt, dat is een hoge representatieve waarde.
De overgrote meerderheid van 380 deelnemers heeft het onderzoek vanaf de tablet ingevuld, slechts 10 vanaf een desktop thuis. Dit wijst op geringe kennis van de mogelijkheid van of belangstelling voor het bezoeken van de virtuele woning op de website.

3.2.3 Realisatie aantal professionele bezoekers

Zoals gesteld is er grote maar tevens ook brede groep professionele bezoeken afgelegd, zie onderstaande tabel. Hierbij valt de evenredige spreiding in categorieën op, op bezoeken van woningcorporaties opvallend na. Een terloopse verklaring daarvoor, gebaseerd op een beperkt aantal reacties, lijkt de gerichtheid op technische duurzaamheid boven sociale duurzaamheid te zijn.

Figuur 9 Herkomst professionele bezoekers					
Bewoners vrij-willigers	**Overheid en politiek**	**Woningcorpo-raties**	**Zorg en Wel-zijn**	**Markt**	**Kennisinstellin-gen/Overig**
Muzerijk	gemeente Overbetuwe	WS de Kernen	Mee	Zorg woning	Platform 31
bestuurders ver. Elst	gemeente Doetinchem	woonstichting Vivare	Zorg in Driel	Hestica-re	Yoko Matsuko Kasei Univ.
SWON Nijmegen	gemeente Hengelo	woonstichting Heteren	St. samen zorgen	Handi-care	omroep Gelder-land/radio
Participatie Overbetuwe	gemeente Nijmegen	WST Valburg	Fysiothera-peut	Zilveren Huis	HAN
Ouderenorgani-satie Culemborg	Wethouders Lingewaard	Attent Woon-Zorg	Stichting Driestroom	180 busi-ness de-velopmen t	ROC Nijmegen / studenten + docenten
KBO afdeling Elst/Bemmel/Ooste rhout	Fractie voorzitters Groen Links		Drie Gasthuizen	Medily Nederland	WAC Nijmegen
Ouderenfonds	Wethouder + secr. Overb.		WMO en STGM	Assa Abbloy	Spectrum woonadviseurs
WIG	Raadsleden Gemeente Overbetuwe		Kernteam Oosterhout/Sl. Ewijk	Asset Manage-ment Woningen	WAC Renkum
Freewheelers	WMO Lingewaard		Buurtzorg	Enocent	Sengeo Arnhem
Bewust Wonen Nijmegen	Provincie Gelderland		Kernteam Herveld	De Schakel	Koning Willem 1 Den Bosch
Projectgroep over Zorg	Gem.Nijmegen Afd. MO		fysio therapeuten	Technica Domotica	Digitaal Fundament
SBOG	Gem. Overbetuwe WMO		STMR wijk Elderhof	FM Con-sultants	KCWZ
Steunpunt Mantelzorg Peel&Maas	dementievrien-delijke gemeen-te heumen		Sportcoach / Stuw		
SWON	Gem. Overbetuwe Afd. I + A		De verbinding		
			Buurtzorg Elst		
			mozaiek en welzijn Tiel		
			Thuiszorg STMR		
			Home Insteda Thuiss.		
			Tertzio Elst		
			Sociaal Kernteam		

3.2.4 Leeftijd, geslacht, inkomen en doel bezoek bezoekers

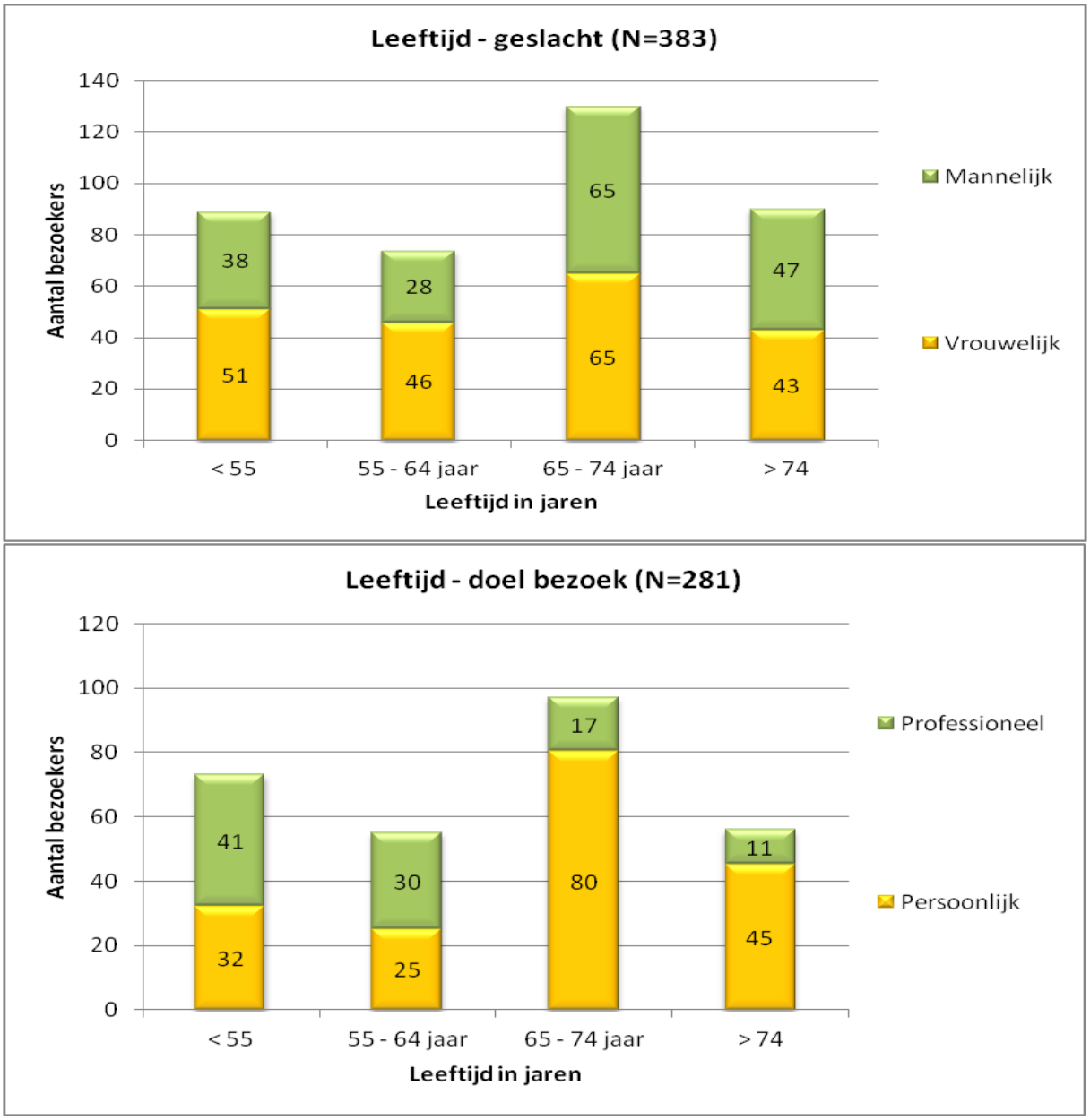

Figuur 9 Leeftijd, geslacht en doel bezoek

Resultaat

Er is een redelijke spreiding van leeftijdsgroepen. De groep onder de 55 jaar is ook behoorlijk vertegenwoordigd. Dit is jonger dan de geformuleerde primaire doelgroep van het onderzoek. Onder hen bevinden zich de meeste professionele bezoekers. De particuliere bezoekers zijn redelijk gespreid, veruit de grootste groep is van de 65-74 jaar.
Mannen en vrouwen zijn redelijk gespreid, wat meer vrouwen in de groep 55-64 jaar.
Veruit de meeste ingevulde onderzoeken zijn van particuliere bezoekers.

Reflectie

De particuliere doelgroep is in leeftijd en geslacht voldoende gespreid voor een representatieve afspiegeling van respondenten. Omdat veruit de meeste ingevulde onderzoeken van particuliere bezoekers zijn en daarnaast de professionals gevraagd is de keuzes te maken vanuit een persona, zijn alle bezoeken meegenomen in de analyse.

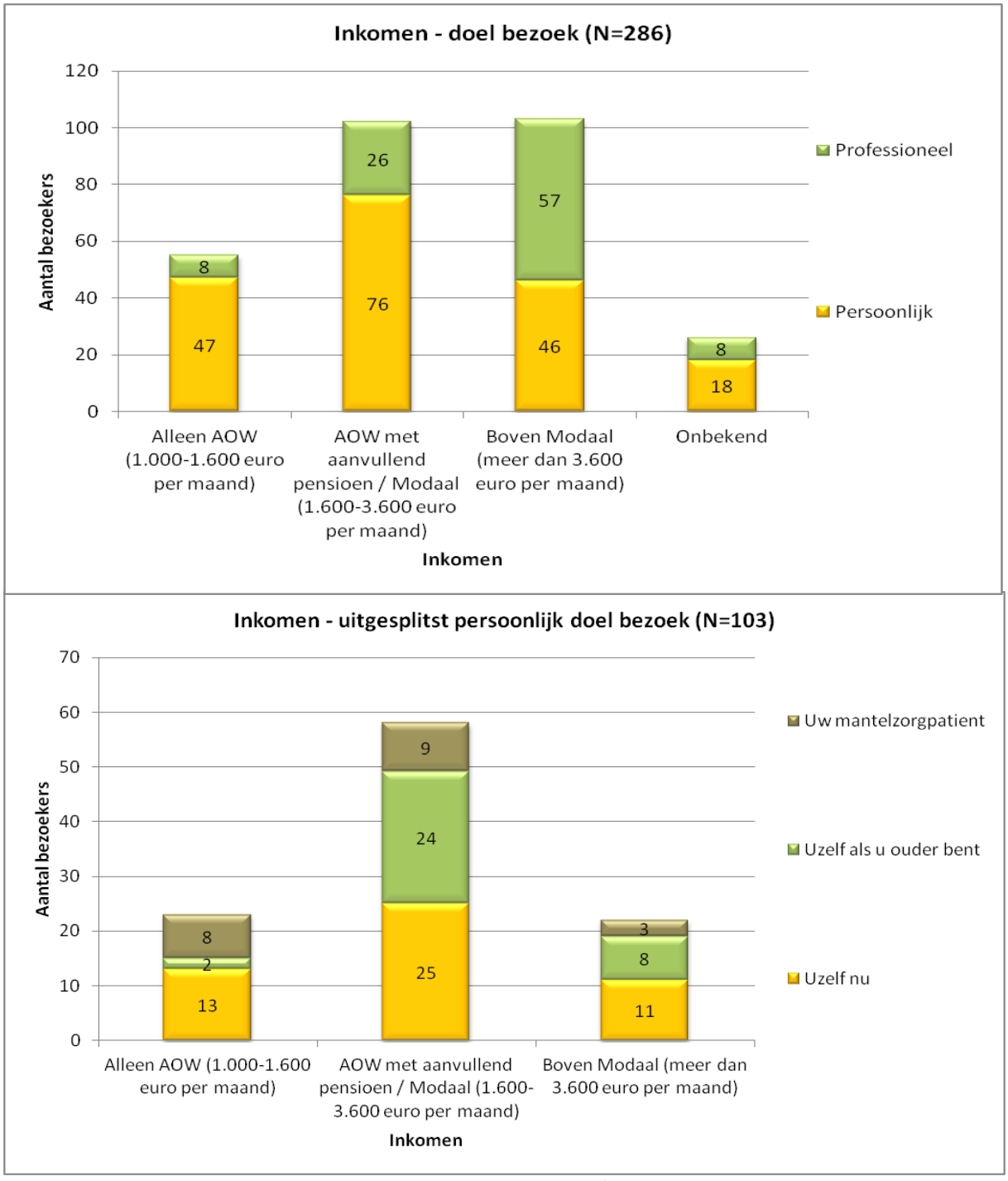

Figuur 10 Inkomen – Doel bezoek / Woningtype

Resultaat

De inkomens zijn redelijk evenredig verdeeld over de bezoekers en het doel van hun bezoek, enkel bovenmodaal is een relatief groter aandeel professionals, en beneden modaal bij de particulieren. Een uitsplitsing van de particuliere bezoekers naar het oogmerk van hun bezoek laat weinig mantel-zorgpatiënten zien, zeker bij bovenmodaal. De meeste bezoekers nemen zichzelf als doel, behalve bij de de middelste inkomensgroep daar vormt de eigen situatie als men ouder is een even grote groep.

Reflectie

De inkomensverdeling onder bezoekers kent een representatieve afspiegeling. De bezoekers worden met zichzelf als doel afgelegd, voor een deel in de situatie waarin men ouder is.

3.2.5 Woningtype, woonplaats en woonsituatie kinderen bezoekers

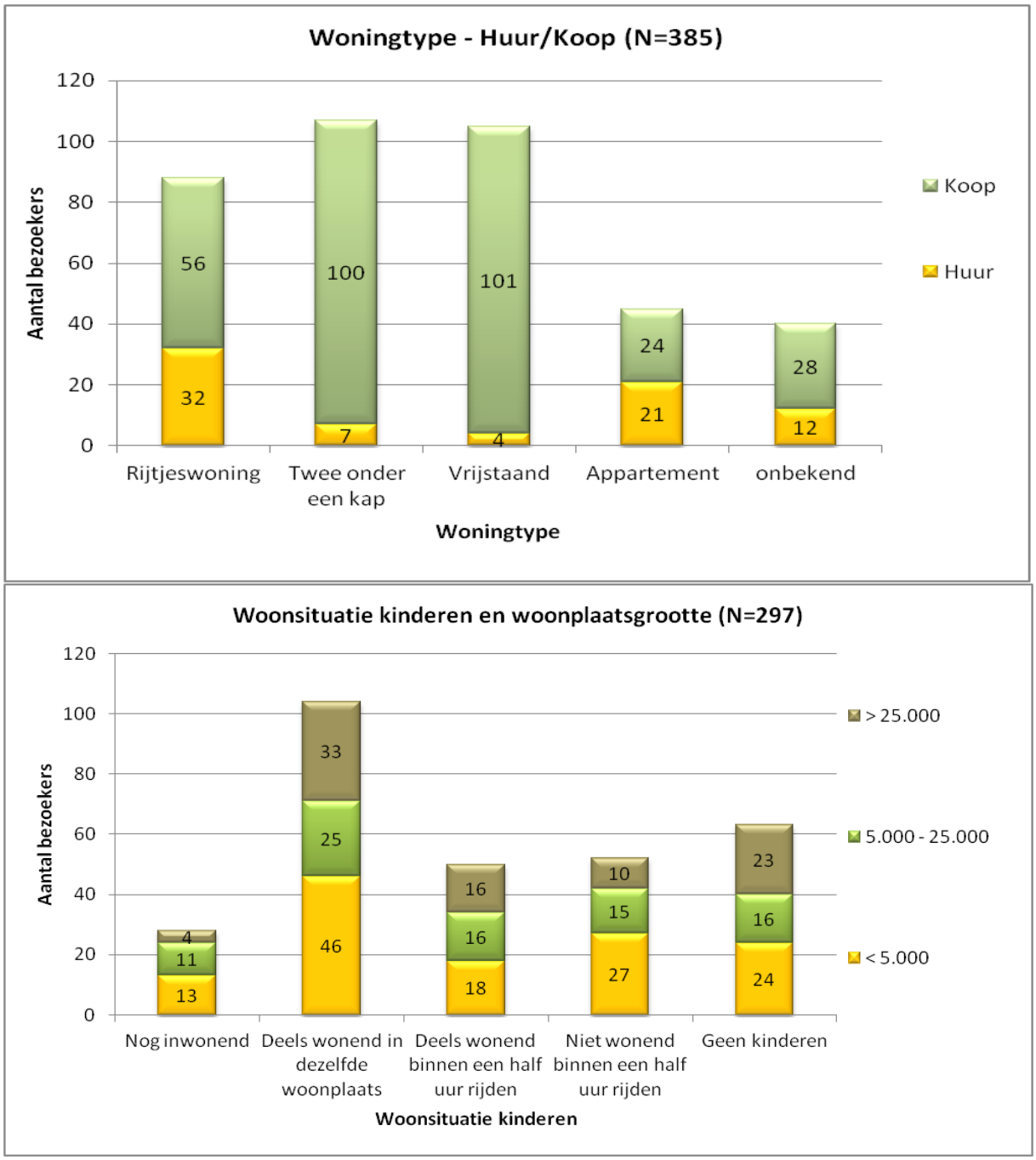

Figuur 11 Woningtype, woonsituatie kinderen en woonplaatsgrootte

Resultaat

Van de woningtypen zijn de grootste groepen die van de rijtjeswoning, twee onder een kap en vrijstaande woning.

De koopwoningen zijn oververtegenwoordigd, en verdeeld over de woningtypen.

Opvallend veel bezoekers hebben geen (inwonende) kinderen. Van de bezoekers met kinderen woont de helft in de woonplaats en een kwart binnen een half uur rijden.

Reflectie

1/5 van de bezoekers slechts woont in een vergelijkbare woning als het KeuzeThuis. Slechts van 1/3 van de bezoekers wonen kinderen op een afstand die mantelzorg zou kunnen faciliteren.

3.3 Keuzepakketten aanpassingen binnen

3.3.1 Inleiding

De zeven woonplekken zijn goed bezocht, evenals de aanbouw en energiebesparingsoptie.
Het station al dan niet verhuizen is pas halverwege het jaar toegevoegd en redelijk beantwoordt.

In de volgende bladzijden worden per woonplek de keuze van bezoekers voor pakket A: Vitaal, B: Fysiek dan wel C: Dementie gepresenteerd. Steeds gekoppeld aan enerzijds de leeftijd van de bezoekers, anderzijds het huidige woningtype.

3.3.2 Keuzes entree

Keuze 1A **€ 2840,-**

Verlichting via schemerschakelaar	€ 110,-
Bezoekbaar toilet verplaatst	€ 2530,-
Drempels geschikt voor rollatorgebruikers	€ 200,-
Entree niet uitgebouwd	€ 0,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 1B **€ 10030,-**

Eenvoudige uitgebouwde entree met luifel, incl toilet	€ 9150,-
Niet thuis schakelaar	€ 260,-
Slimme deurbel	€ 310,-
Slim slot	€ 310,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 1C **€ 760,-**

Contrastrijke kozijnen, wc brilvloer, wanden	€ 0,-
Pictogram van een toilet op de deur	€ 10,-
Beugels bij toilet	€ 200,-
Vaste plekken voor belangrijke zaken	€ 0,-
Automatische verlichting, camera op voordeur en dwaaldetectie	€ 550,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

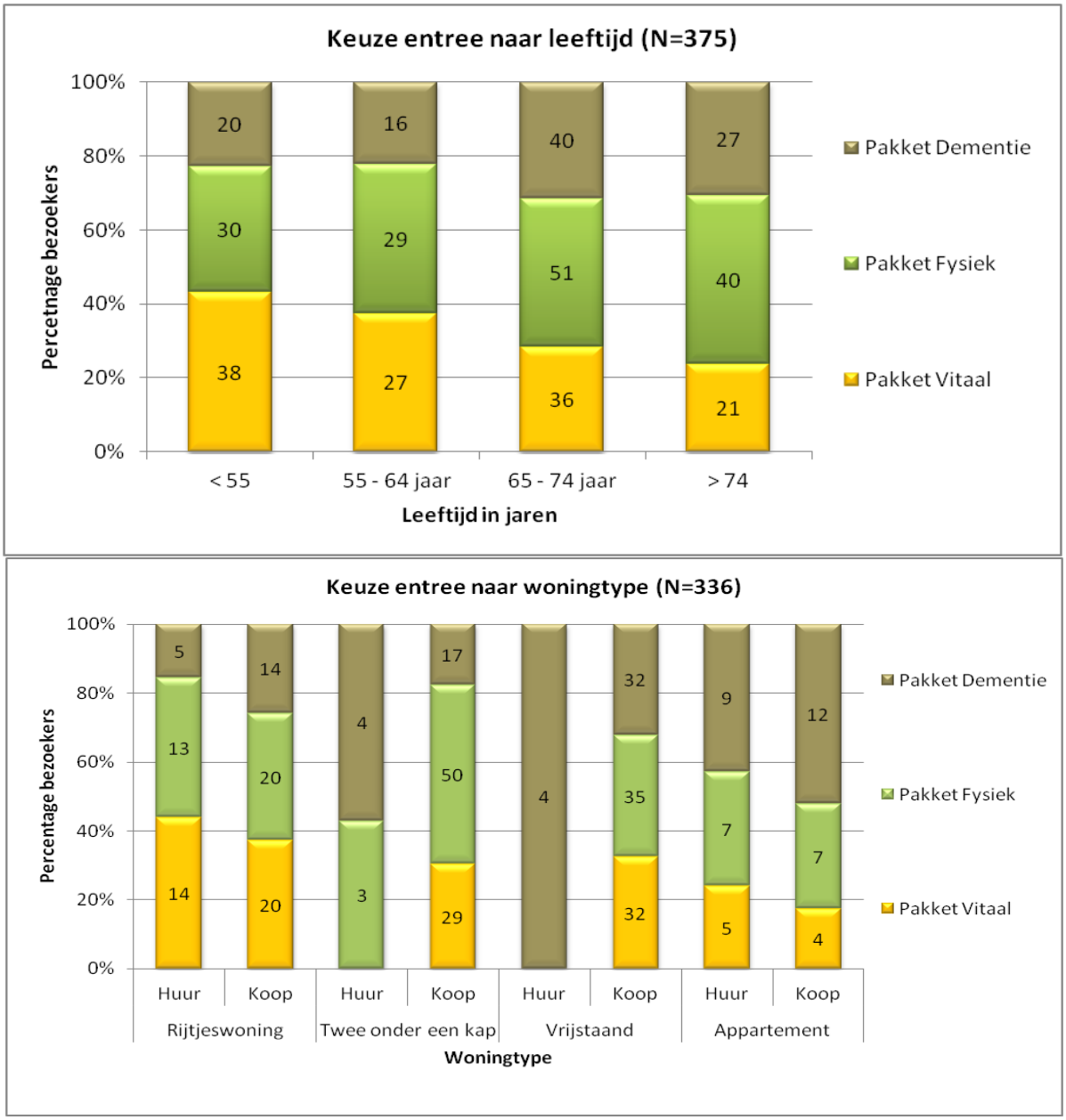

Figuur 12 Keuzes entree naar leeftijd en woningtype

Resultaat

Pakket Fysiek is het meest populair, gevolgd door pakket Vitaal.
Naar leeftijd bezien kiezen jongere bezoekers wat vaker voor het entreepakket Vitaal en oudere bezoekers voor het entreepakket Fysiek. Het percentage van bezoekers dat kiest voor het entreepakket Dementie loopt op met de leeftijd van 22 naar ruim 30%.
Naar woningtype bezien, valt op dat huurders van rijtjeswoningen en appartementen veel het entreepakket Vitaal kiezen, maar huurders van twee onder kap woningen juist niet. Het entreepakket Dementie wordt meer gekozen door twee onder een kappers en vrijstaand huur, en bij appartementbewoners.

Reflectie

De keuzes voor entreepakket Vitaal, Fysiek en Dementie gekoppeld aan leeftijd volgen de verwachting. De groep huurders onder twee en kap woningen is relatief klein dus mogelijk minder representatief. De reden waarom niet rijtjes bewoners eerders voor het entreepakket Dementie kiezen dient nader onderzocht.

3.3.3 Keuzes zitplek

Keuze 2A **€ 4787,- | € 50,- /mnd**

Licht via gemakkelijk te bedienen schakelaars	€ 120,-
Buurtnetwerk	€ 50,- /mnd
Gemakkelijke comfortstoel	€ 4062,-
Domotica mbt veiligheid en energiezuinigheid	€ 605,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 2B **€ 4640,- | € 360,- /mnd**

Gordijnen bedienbaar met afstandbediening	€ 335,-
Koffiepraatje	€ 60,- /mnd
Staopstoel	€ 3600,-
Opvang voor meneer	€ 300,- /mnd
Domotica mbt veiligheid en energiezuinigheid en verlichting	€ 705,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 2C **€ 1260,- | € 350,- /mnd**

Licht via traditionele schakelaars, hoge lichtopbrengst	€ 120,-
Zorgnetwerk – Beeldzorg	€ 250,-
Zorgnetwerk – Beeldzorg	€ 350,- /mnd
Meubilair	€ 890,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

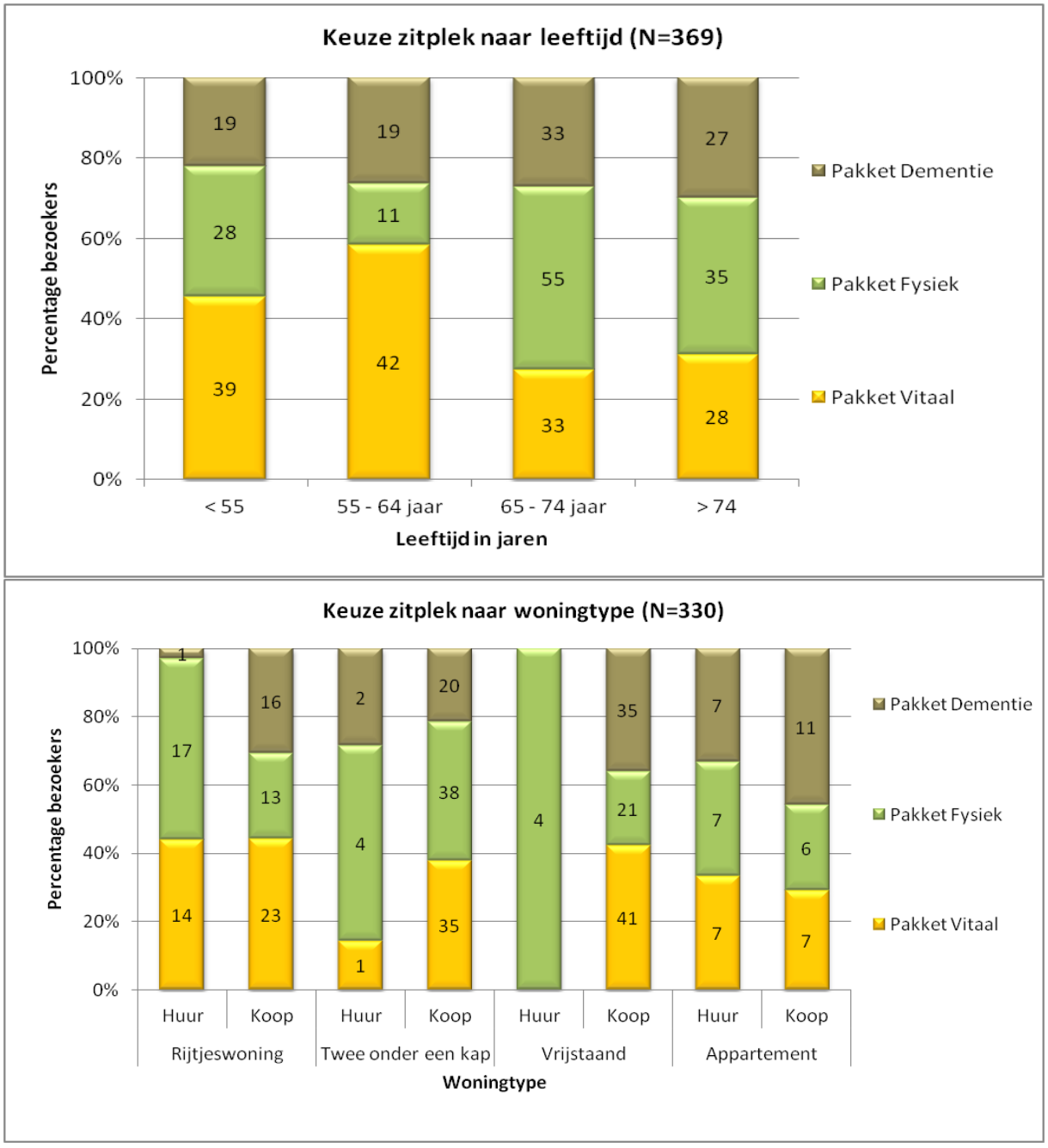

Figuur 13 Keuzes zitplek naar leeftijd en woningtype

Resultaat

Pakket Vitaal is het meest populair, gevolgd door pakket Fysiek.
Naar leeftijd bezien kiezen jongere bezoekers vaker voor het zitplekpakket Vitaal als oudere bezoekers. Het percentage van bezoekers dat kiest voor het pakket Dementie wisselt van 22 tot 30%.
Naar woningtype bezien, valt op dat huurders van rijtjeswoningen, twee onder een kap en vrijstaande woningen relatief veel het zitplekpakket Fysiek kiezen. Het zitplekpakket Dementie wordt meer gekozen door kopers dan huurders, behalve bij de twee onder een kap.

Reflectie

De keuzes voor zitplekpakket Vitaal en Fysiek gekoppeld aan leeftijd volgen niet de aanname dat Fysiek zal stijgen met de leeftijd ten opzichte van Vitaal. De groep huurders onder twee en kap woningen is relatief klein dus mogelijk minder representatief.
De reden waarom kopers eerders voor het zitplekpakket Dementie kiezen dient nader onderzocht.

3.3.4 Keuzes eetplek

Keuze 3A **€ 3644,-**

Gemakkelijke eetstoelen	€ 1410,-
Seniorentelefoon	€ 175,-
Openslaande tuindeuren	€ 2000,-
Mobiele telefoon voor senioren	€ 59,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 3B **€ 1790,-**

Stoelaanschuifhulpmiddel	€ 205,-
Gemakkelijke eetstoelen	€ 1410,-
Seniorentelefoon Doro	€ 175,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 3C **€ 674,-**

Oude indeling met haard en gesloten keuken	€ 0,-
Mobiele alarmering – dwaaldetectie GPS detectie	€ 299,-
Telefoon met beperkte functies	€ 75,-
Tablet voor beeld voordeur en zorgnetwerk	€ 300,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Figuur 14 Keuzes eetplek naar leeftijd en woningtype

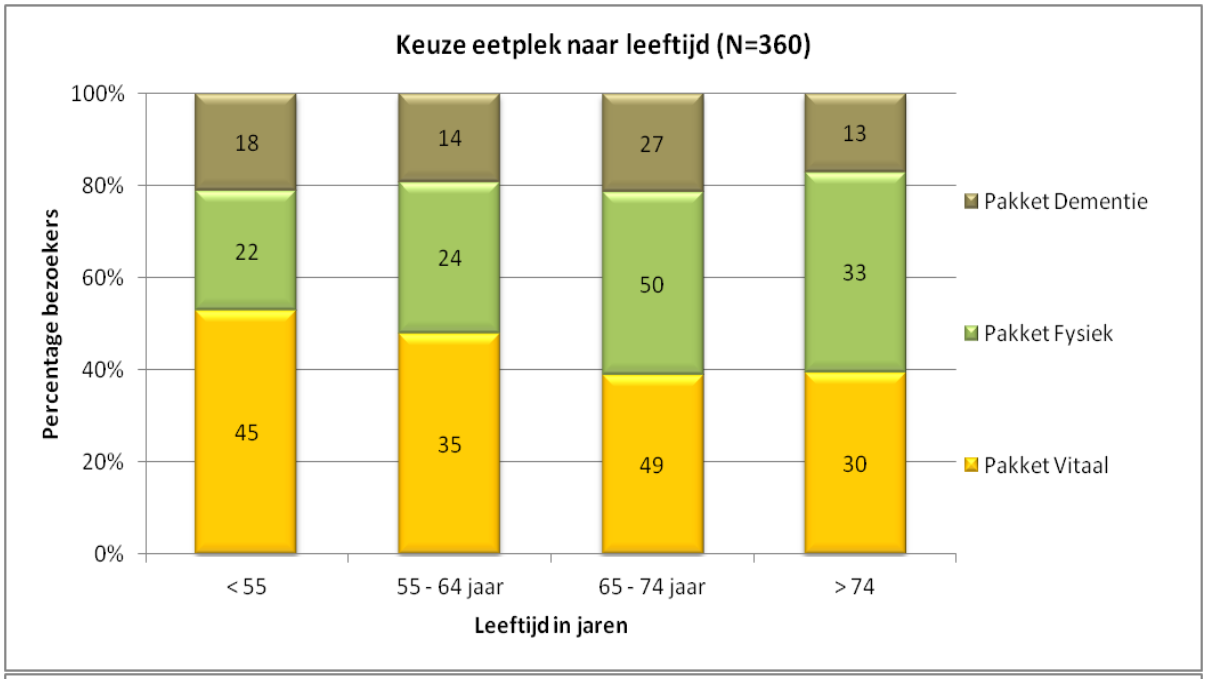

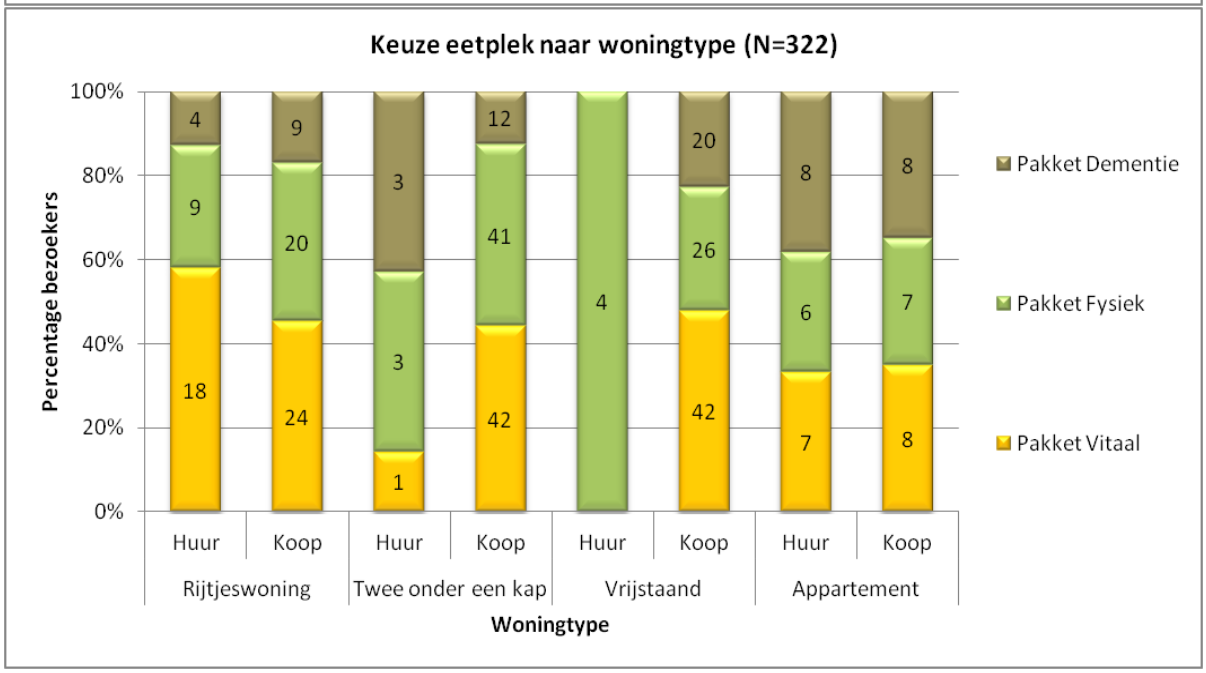

Resultaat

Pakket Vitaal is het meest populair, gevolgd door pakket Fysiek.
Naar leeftijd bezien kiezen oudere bezoekers bij de eetplek wat vaker voor het eetplekpakket Vitaal ten opzichte van het eetplekpakket Fysiek. Het percentage van bezoekers dat kiest voor het eetplekpakket Dementie is bij alle leeftijdgroepen 20%.
Naar woningtype bezien, is er een wisselend beeld zonder patroon.

Reflectie

De keuzes voor eetplekpakket Vitaal en Fysiek gekoppeld aan leeftijd volgen de verwachting. De keuze bij alle leeftijdsgroepen van 20% van de bezoekers voor het eetplekpakket Dementie is opvallend.

3.3.5 Keuzes keuken

Keuze 4A — **€ 3179,- | € 60,- /mnd**

Mechanische ventilatie	€ 569,-
Openkeuken met dampscherm	€ 2100,-
Goede verlichting	€ 400,-
Eetnetwerk	€ 60,- /mnd
Koolmonoxide en rookmelder	€ 110,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 4B — **€ 1075,- | € 200,- /mnd**

Lichte kleuren met contrast	€ 0,-
Onderrijdbaar deel keuken	€ 960,-
Gemaksmaaltijden	€ 200,- /mnd
Handigheidjes in de keuken	€ 115,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 4C — **€ 809,- | € 33,- /mnd**

Contrast, goede verlichting	€ 400,-
Enkele open kast ivm vindbaarheid	€ 0,-
Maaltijdservice tafeltje-dek-je	€ 33,- /mnd
Lifestylemonitoring	€ 299,-
Koolmonoxide en rookmelder	€ 110,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

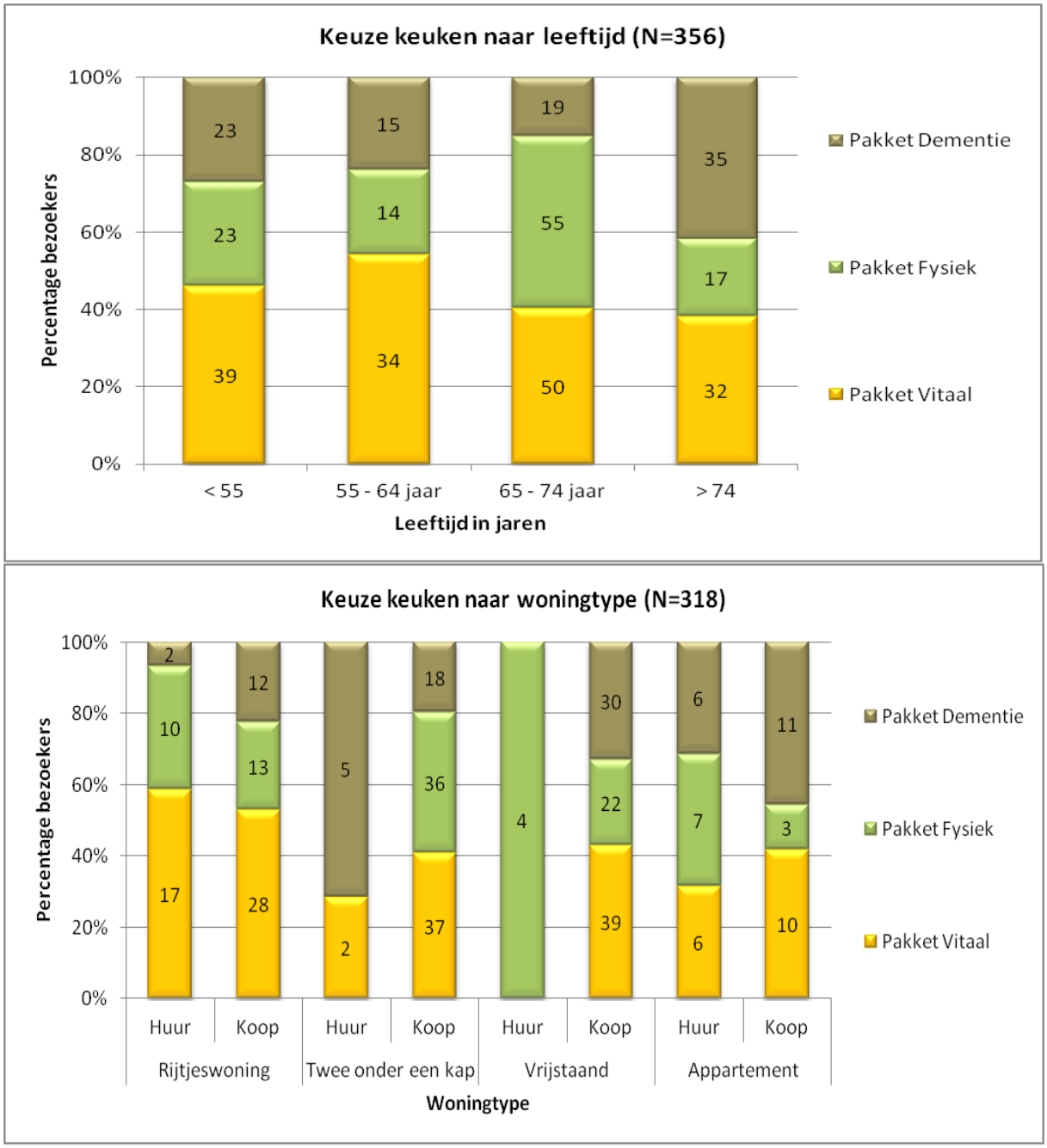

Figuur 15 Keuzes keuken naar leeftijd en woningtype

Resultaat

Pakket Vitaal is het meest populair, gevolgd door pakket Fysiek.
Naar leeftijd bezien kiezen alle jongere bezoekersgroepen wat vaker voor het keukenpakket Vitaal, de leeftijd 55-64 jaar voor het keukenpakket Fysiek. De keuze voor het keukenpakket Dementie loopt af met de leeftijd en daarna sterk op naar ruim 40% bij de oudste leeftijdsgroep.
Naar woningtype bezien, valt op dat huurders van rijtjeswoningen veel het keukenpakket Vitaal kiezen, maar huurders van twee onder kap woningen juist niet, deze kiezen voor het keukenpakket Dementie, dat zowiezo relatief vaker wordt gekozen.

Reflectie

De keuzes voor keukenpakket Vitaal (gelijkblijvend) en Fysiek (schommelend) gekoppeld aan leeftijd volgen minder de verwachting. De grotere keuze van het keukenpakket Dementie bij de oudste groep is verrassend, en lijkt vanuit de reacites een relatie met de lifestylemonitoring te hebben .

3.3.6 Keuzes trap

Keuze 7A € 3515,-

- Luie trap € 3515,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 7B € 5000,-

- Traplift € 5000,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 7C € 3932,-

- Luie trap met aan weerzijden leuningen € 3932,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

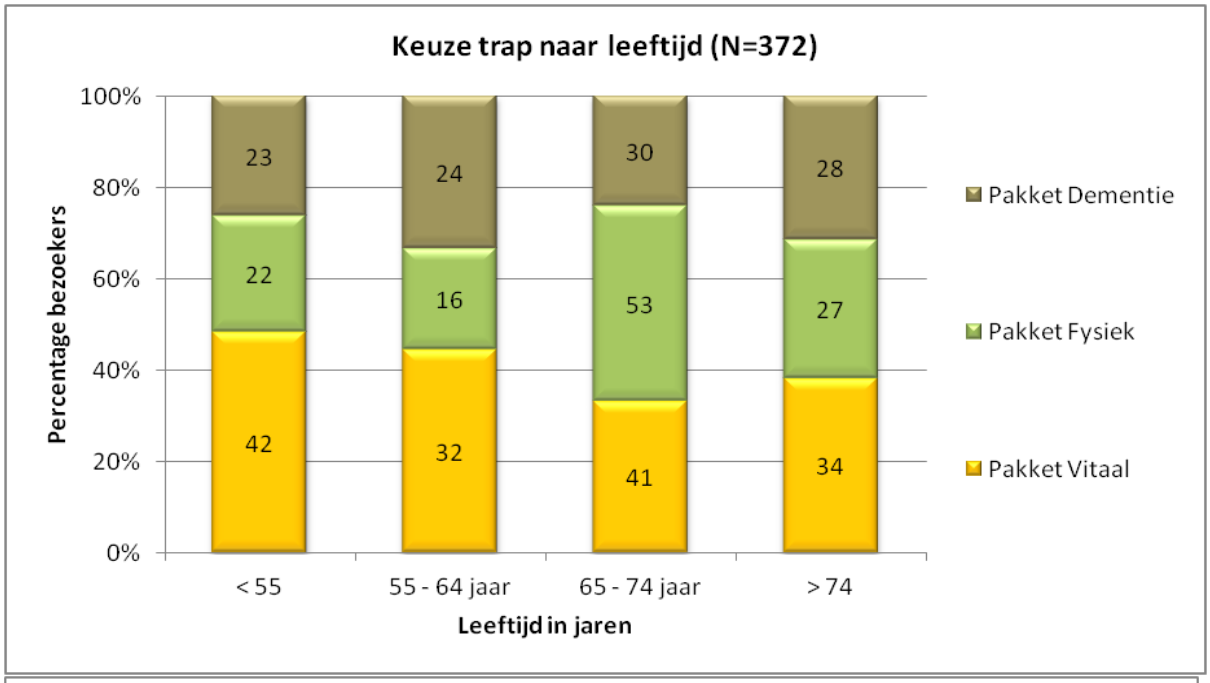

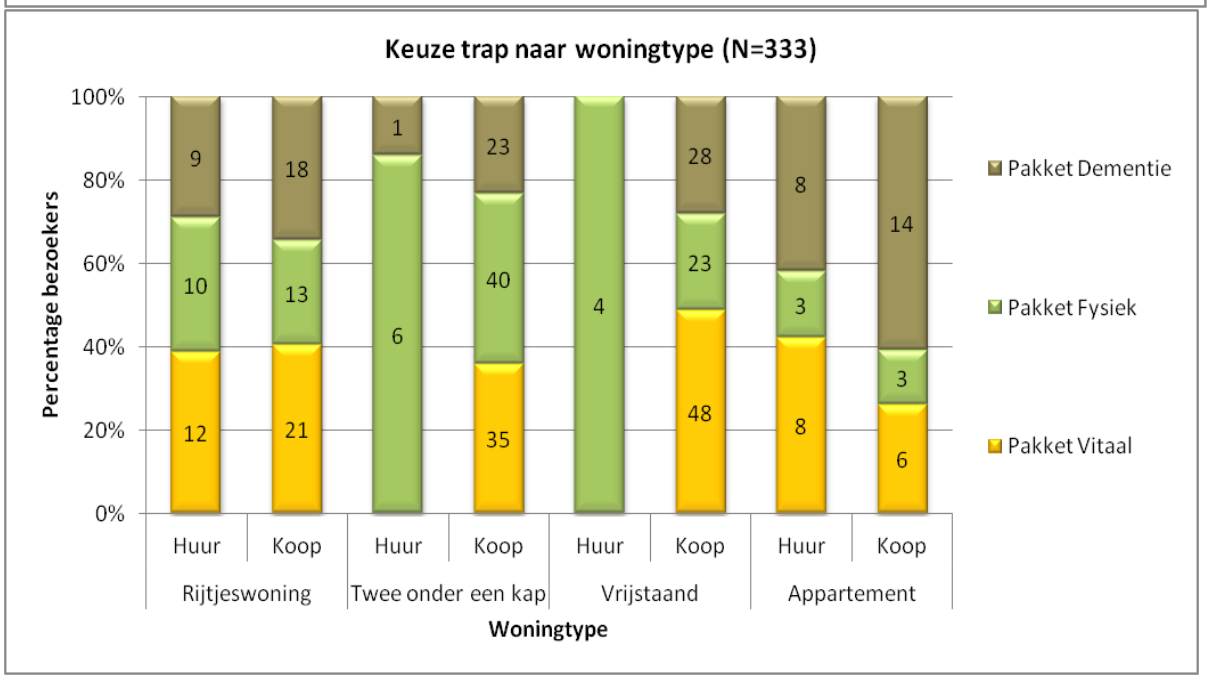

Figuur 16 Keuzes trap naar leeftijd en woningtype

Resultaat

Pakket Vitaal is het meest populair, gevolgd door pakket Fysiek.
Naar leeftijd bezien is er geen trend zichtbaar voor de keuzes. Het percentage van bezoekers dat kiest voor het trappakket Dementie is relatief hogeren varieert van 22 tot 32%.
Het trappakket Dementie wordt meer gekozen door kopers dan huurders, zeer nadrukkelijk bij bewoners van een appartement.

Reflectie

De keuzes voor trappakket Vitaal en Fysiek gekoppeld aan leeftijd volgen de verwachting.
De reden waarom kopers en vooral die van appartementen meer voor het trappakket Dementie kiezen dient nader onderzocht.

3.3.7 Keuzes slaapkamer

Keuze 8A **€ 713,-**

Seniorenbed	€ 438,-
Domotica, in relatie tot veiligheid	€ 275,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 8B **€ 1885,-**

Hoog/Laagbed	€ 1575,-
Loopverlichting(Ledwalk)	€ 40,-
Nachtschakelaar	€ 270,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 8C **€ 893,-**

Seniorenbed	€ 438,-
Alarmering met sensoren	€ 325,-
Duidelijke tijdsaanduiding en donkere gordijnen	€ 50,-
Oude kastjes en Stoel naast het bed	€ 80,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

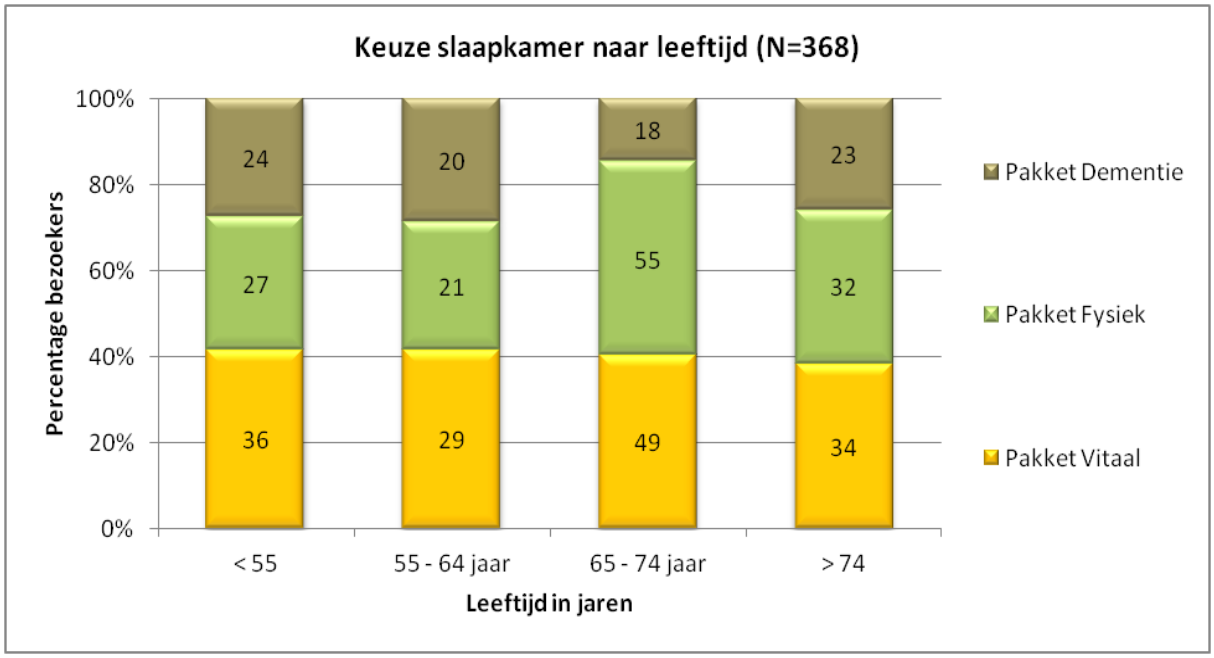

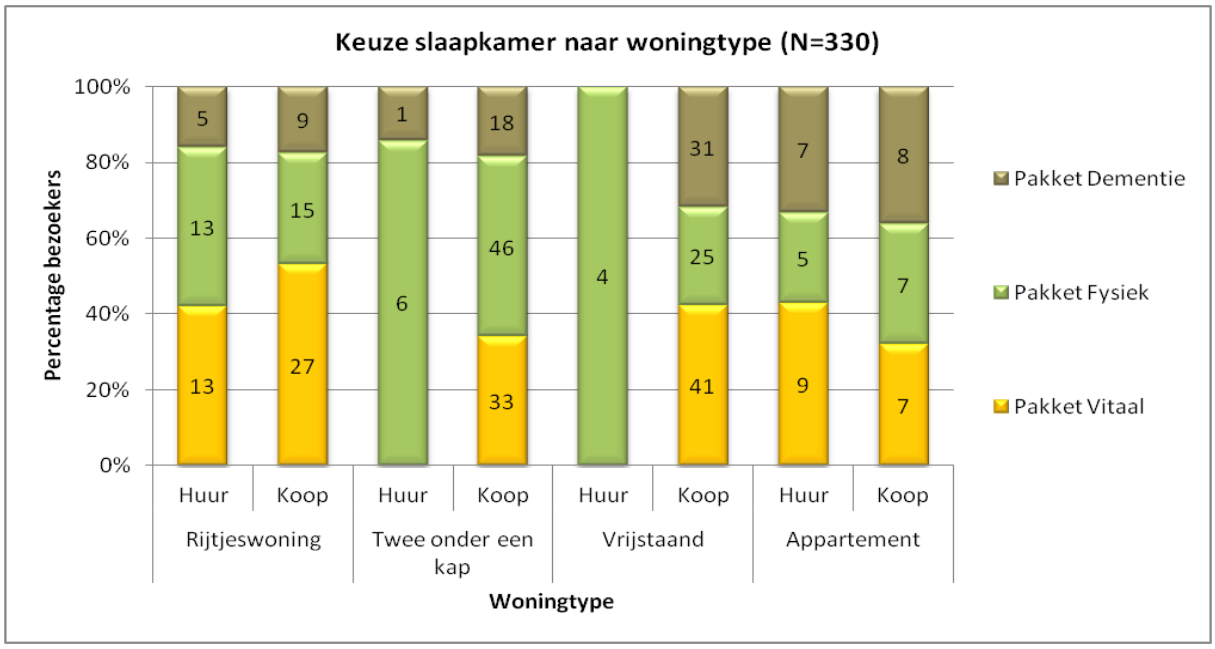

Figuur 17 Keuzes slaapkamer naar leeftijd en woningtype

Resultaat

Pakket Vitaal is het meest populair, gevolgd door pakket Fysiek.
Naar leeftijd bezien kiezen juist oudere bezoekers wat vaker voor het slaapkamerpakket Fysiek en minder voor het slaapkamerpakket Dementie.
Naar woningtype bezien, valt op dat zowel huurders van twee onder kap en vrijstaande woningen massaal het pakket Fysiek kiezen. Het slaapkamerpakket Dementie wordt, behalve bij de bewoners van een vrijstaande woning evenveel gekozen door kopers dan huurders.

Reflectie

De keuzes voor slaapkamerpakket Vitaal en Fysiek gekoppeld aan leeftijd volgen de verwachting, de grotere belangstelling voor het slaapkamerpakket Dementie bij de vrijstaande woningen koop en appartementen is opvallend.

3.3.8 Keuzes badkamer

Keuze 9A **€ 9603,-**

Verplaatsing badkamer	€ 8000,-
Schuifdeur vanuit slaapkamer	€ 1148,-
Thermostaatkraan	€ 180,-
Antisliptegels	€ 275,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 9B **€ 11069,-**

Verplaatsing badkamer	€ 8000,-
Schuifdeur vanuit slaapkamer	€ 1148,-
Elektrische vloerverwarming	€ 683,-
Hoog/Laagtoilet	€ 633,-
Actieve alarmering	€ 425,-
Thermostaatkraan	€ 180,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 9C **€ 8500,-**

Verplaatsing badkamer	€ 8000,-
Thermostaatkraan(begrensd)	€ 140,-
Passieve alarmering	€ 250,-
Contrasterende kleuren	€ 0,-
Licht	€ 110,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

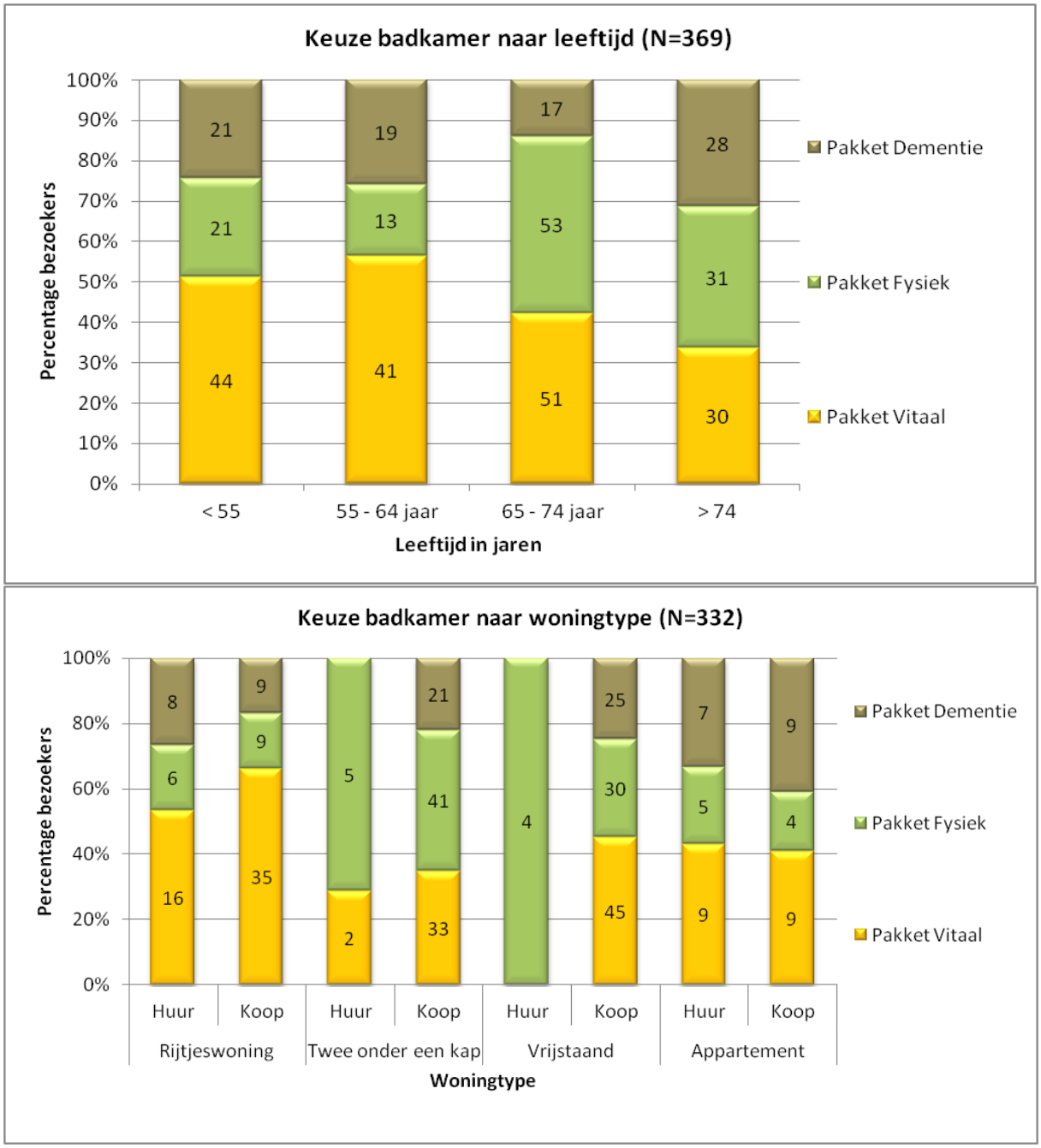

Figuur 18 Keuzes badkamer naar leeftijd en woningtype

Resultaat

Pakket Vitaal is duidelijk het meest populair, gevolgd door pakket Fysiek.
Naar leeftijd bezien kiezen jongere bezoekers vaker voor het badkamerpakket Vitaal en oudere bezoekers voor het badkamerpakket Fysiek. Het percentage van bezoekers dat kiest voor het badkamerpakket Fysiek schommelt sterk.
Naar woningtype bezien, valt op dat huurders van twee onder kap en vrijstaande woningen niet voor het Pakket Dementie kiezen. Het badkamerpakket Dementie wordt relatief veel gekozen door bewoners van appartementen.

Reflectie

De lagere keuzes voor badkamerpakket Fysiek bij de leeftijd 55-64 is opvallend.

3.4 Keuzepakket aanbouw

Keuze 5A € 0,-

- Geen aanbouw (is op verdieping opgelost) € 0,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 5B € 10000,-

- Slaapkamer/badkamer uitgebouwd 7x3 m2 € 10000,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 5C € 15000,-

- Mantelzorgwoning huur voor 3 jaar € 15000,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

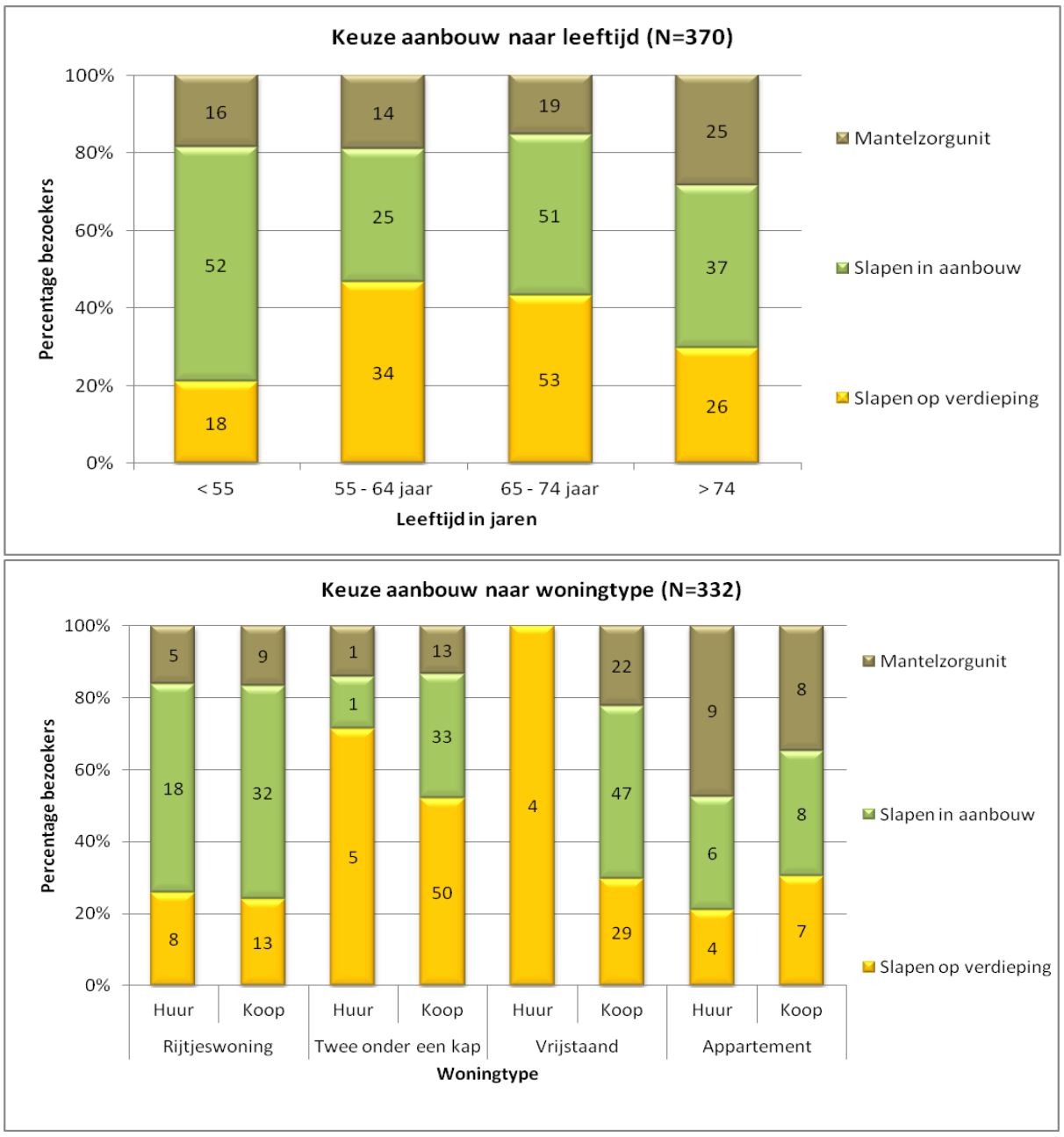

Figuur 19 Keuzes aanbouw naar leeftijd en woningtype

Resultaat

Slapen in de aanbouw is het meest populair, gevolgd door slapen op de verdieping.
Naar leeftijd bezien kiezen de jongste bezoekers opvallendd vaker voor het pakket Slapen in de aanbouw. Het percentage van bezoekers dat kiest voor het aanbouwpakket Mantelzorgunit is bij de jongere bezoekers 20% en stijgt naar 27% bij de oudste leeftijdsgroep.
Naar woningtype bezien, valt op dat huurders van rijtjeswoningen veel het aanbouwpakket Slapen op verdieping kiezen, maar huurders van twee onder kap woningen juist niet. Het aanbouwpakket Mantelzorgunit wordt niet gekozen door huurders vrijstaand en veel door appartementbewoners.

Reflectie

De keuzes voor aanbouwpakket Slapen op verdieping en Slapen in aanbouw gekoppeld aan leeftijd laten een voorkeur in een aanbouw zien met een piek bij de jongste leeftijdsgroep. De belangstelling voor het aanbouwpakket Mantelzorgunit is beperkt.

3.5 Keuzepakket energiebesparing

Keuze 6A	€ 0,-
Enkel glas	€ 0,-
Geen vloerisolatie of muurisolatie	€ 0,-
Oude dakplaten zonder isolatie	€ 0,-
Oude VR ketel, geen mechanisch ventilatiesysteem	€ 0,-

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 6B	€ 12719,- | € 100,- /mnd
Isolatieglas	€ 2000,-
Vloerisolatie en dakisolatie	€ 8500,-
HR ketel en mechanische afzuiging met warmte terug winning	€ 1869,-
Slimme meter	€ 350,-
Energiekosten	€ 100,- /mnd

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

Keuze 6C	€ 45000,-
Meer comfort	€ 0,-
Minder onderhoud	€ 0,-
Nieuwe buitenkant	€ 0,-
Weer 40 jaar up to date	€ 45000,-
Energiekosten	€ 0,- /mnd

Meer informatie voor u begint? Klik hier voor de video!

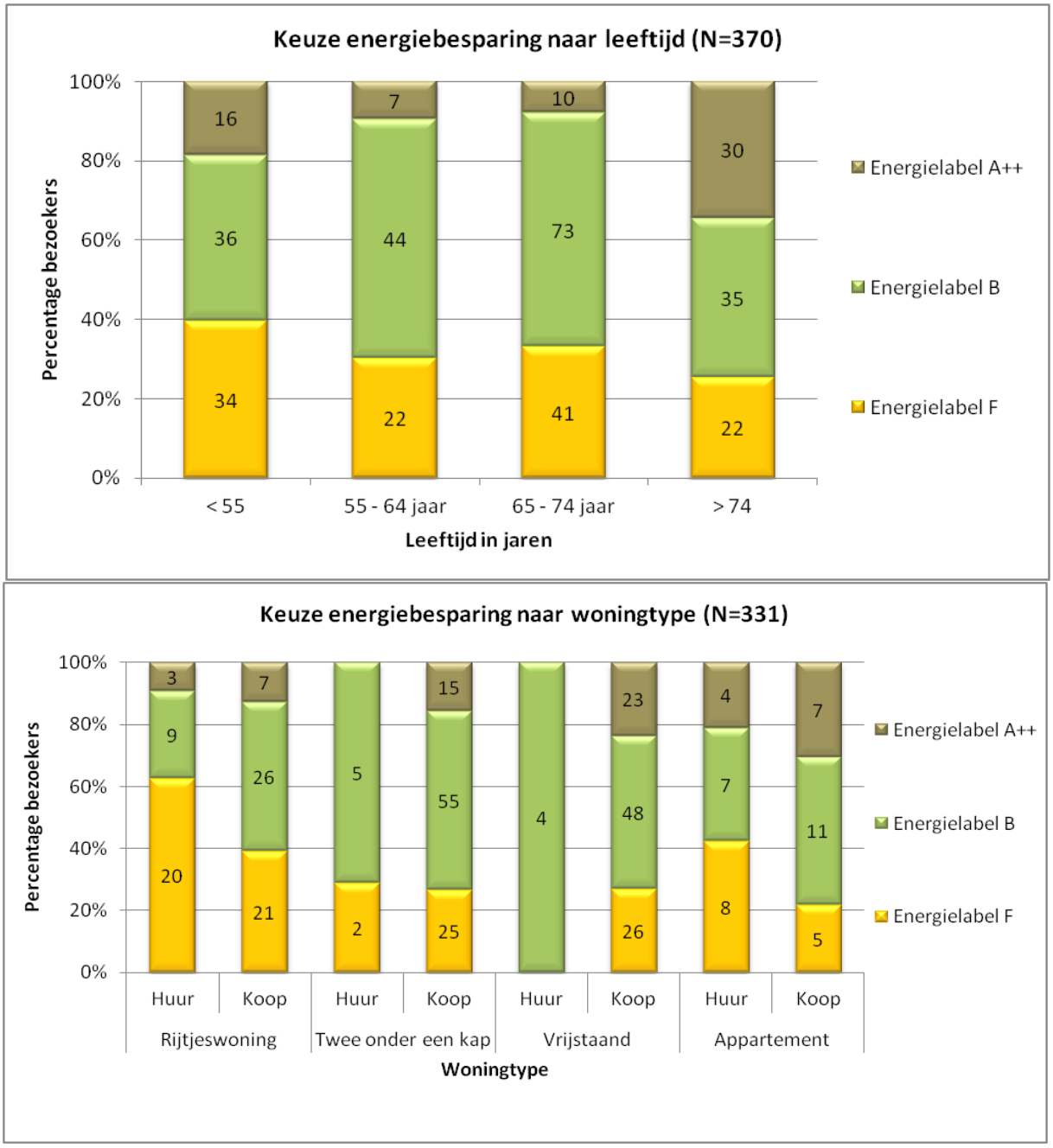

Figuur 20 Keuzes energiebesparing naar leeftijd en woningtype

Resultaat

Energiebesparingspakket B is veruit het meest populair, gevolgd door energiebesparingspakket F.
Naar leeftijd bezien kiezen bezoekers van 55-74 jaar vaker voor het energiebesparingspakket B en juist minder voor het energiebesparingspakket A++.
Het percentage van bezoekers dat kiest voor het energiebesparingspakket A++ varieert met de leeftijd van 8% tot liefst 34%, opvallend bij de oudste groep.
De belangstelling voor energiebesparingspakket A++ loopt op vanaf rijtjeswoning, via twee onder een kap koop en vrijstaand naar koopappartementen en is sterker onder woningeigenaren.

Reflectie

Het grote aandeel onde >74 jarigen dat voor het meest energiebesparende pakket kiest is opvallend, de achterliggende reden zou nader onderzocht moeten worden.
Kopers zijn enigszins eerder geneigd voor energiebesparing te kiezen.

3.6 Kosten gekozen pakketten

Resultaat
De totale kosten van de gekozen pakketten variëren van 10.070
tot 114. 801 euro, met een gemiddelde van 49.479 euro per bezoeker.

Ten aanzien van de huurders variëren de totale kosten van de gekozen pakketten van 10.070
tot 106.860 euro, met een gemiddelde van 44.977 euro per huurder.

Ten aanzien van de woningeigenaren variëren de totale kosten van de gekozen pakketten van 11.976
tot 114.801 euro, met een gemiddelde van 50.664 euro per woningeigenaar.

Reflectie
De pakketten die bezoekers kiezen geven behoorlijke totaalkosten, al dient daarbij opgemerkt te worden dat gekozen kon worden tussen drie pakketten, zonder een 0-optie in de eerste 6 maanden. Overigens stegen de gemiddelde kosten na de mogelijkheid te schrappen van 44k naar 49,5k euro, ondanks dat het minimum daalde van 21k naar 10k euro.

Woningeigenaren geven ten aanzien van het maximum en het gemiddelde respectievelijk 8k en 6k meer uit dan huurders.

3.7 Bestedingsbereidheid woningaanpassingen

De acht zogenaamde kassavragen, die betrekking hebben op de kosten van de pakketten en de bereidheid om daaraan bij te dragen, hebben zeker in de eerste drie maanden van het onderzoek veel weerstand en verwarring opgeleverd.
Weerstand ten aanzien van het afgeven van inkomensgegevens, dit is verbeterd na het opdelen van inkomens in de hoofdgroepen AOW, modaal en bovenmodaal.

Daarnaast was er veel verwarring door de vele vragen rond huurverhoging en investeringen enerzijds en door de combinatie van vragen op zelfstandig wonen en energiebesparing.
Dit is in tweede instantie, vanaf oktober 2015, verbeterd in een heldere vraagstelling.
In derde instantie, vanaf februari 2016, zijn de kassavragen geheel vervangen door een andere opzet van financieringsoverzicht. Dit financieringsoverzicht is helaas niet opgeslagen ter verwerking in het onderzoek, enkel beschikbaar gesteld aan de bezoekers zelf.

Van de acht kassa vragen zijn vijf vragen door een voldoende grote groep huurders en huiseigenaren beantwoord voor representatieve resultaten en drie vragen door de groep huiseigenaren (N=61 à 115). De antwoorden zijn in de tabellen gesplitst naar huur en koopwoningen, dit omdat deze respectievelijk een huurverhoging of een investering zijn voorgelegd. De huurverhoging is gebaseerd op een terugverdientijd van circa 25 jaar, waarbij € 50,- huurverhoging gelijk is gesteld aan een eenmalige investering van € 10.000,-.

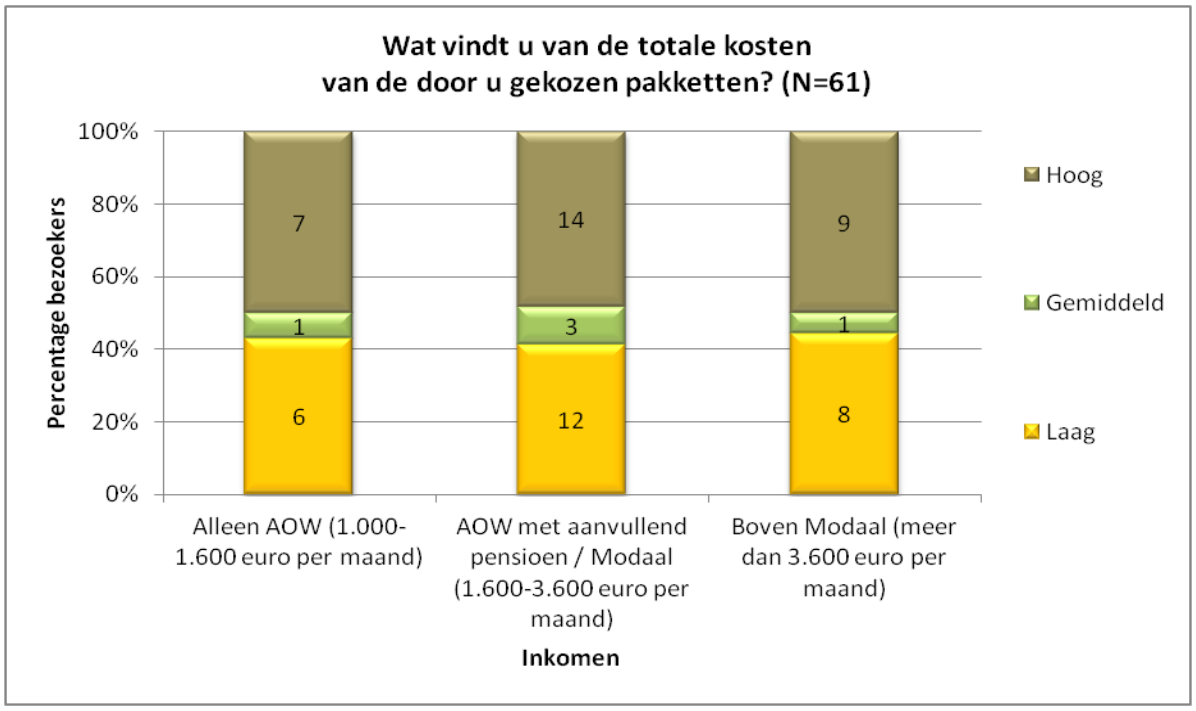

Figuur 21 Ervaren hoogte gekozen maatregelen

Resultaat
De helft van de respondenten vindt de totale kosten van de door hun zelf gekozen pakketten te hoog. Een ruime 40% vindt ze laag, slechts 3 tot 5% vindt de kosten gemiddeld.

Reflectie
Opvallend dat de extreme keuzes voor hoog en laag het meest worden gekozen. Men is of verbaasd, soms zelfs boos vanuit reacties bezien, of acht de kosten laag.

3.7.1 Bestedingsbereidheid gekozen maatregelen

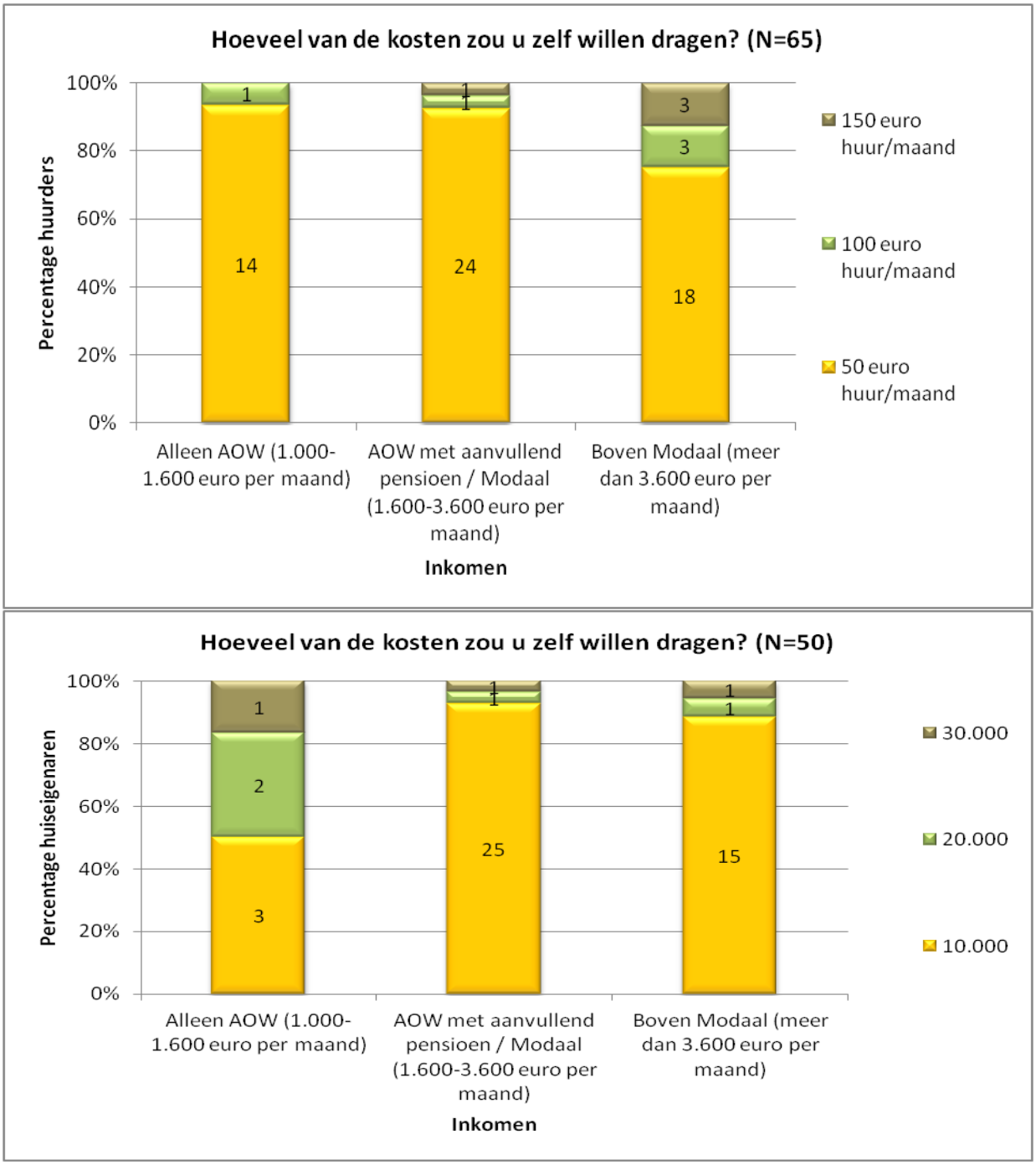

Figuur 23 Bestedingsbereidheid gekozen maatregelen

Resultaat

Ten aanzien van het willen dragen van een extra huur voor de gekozen maatregelen kiest de overgrote meerderheid voor de laagste bijdrage. Een minderheid gaat nog een stap verder, tot 22% bij de hoogste inkomensgroep onder de huurders.

Bij de kopers is er een verrassend patroon bij de laagste inkomensgroep, mogelijk vertekend door het lage aantal daar.

Reflectie

De antwoorden duidden op een bereidheid tot een huurverhoging van 50 euro per maand danwel het equivalent van 10.000 euro eenmalige investering voor de gekozen maatregelen.

3.7.1 Bestedingsbereidheid zelfstandig wonen met rollator

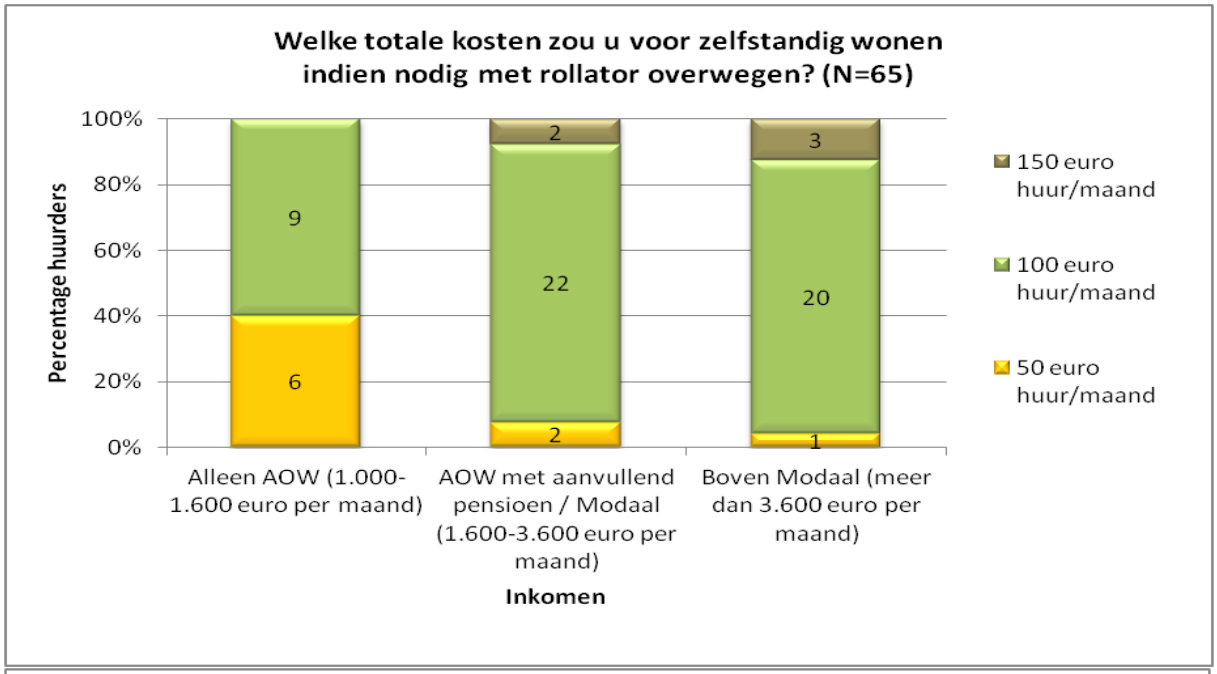

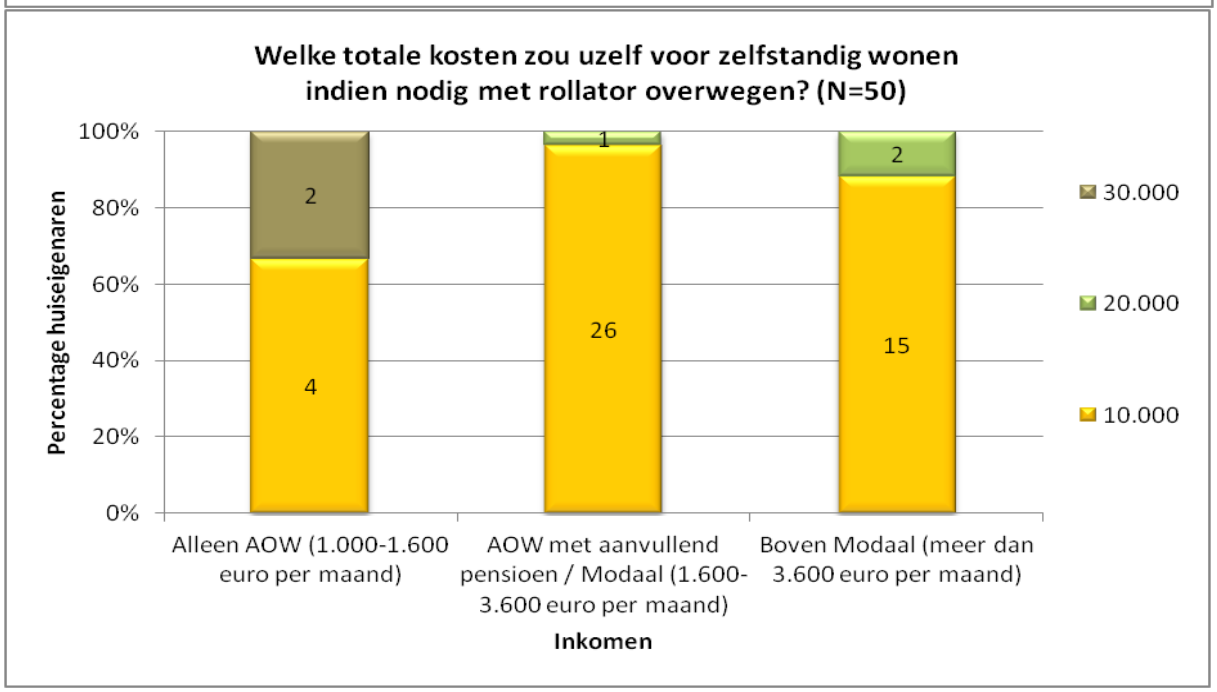

Figuur 224 Bestedingsbereidheid zelfstandig wonen met rollator

Resultaat

Ten aanzien van het willen dragen van een extra huur voor zelfstandig wonen met rollatorgeschiktheid kiest de overgrote meerderheid voor de middelste bijdrage van 100 euro per maand. Een minderheid gaat nog een stap verder, tot 12% bij de hoogste inkomensgroep onder de huurders.

Bij de kopers kiest de meerderheid voor 10.000 euro investering en is er een verrassend patroon bij de laagste inkomensgroep, mogelijk vertekend door het lage aantal daar.

Reflectie

De antwoorden duidden op een bereidheid tot een huurverhoging van 100 euro per maand. Kopers zijn terughoudender met 10.000 euro eenmalige investering voor de gekozen maatregelen.

3.7.1 Bestedingsbereidheid zelfstandig wonen met rolstoel

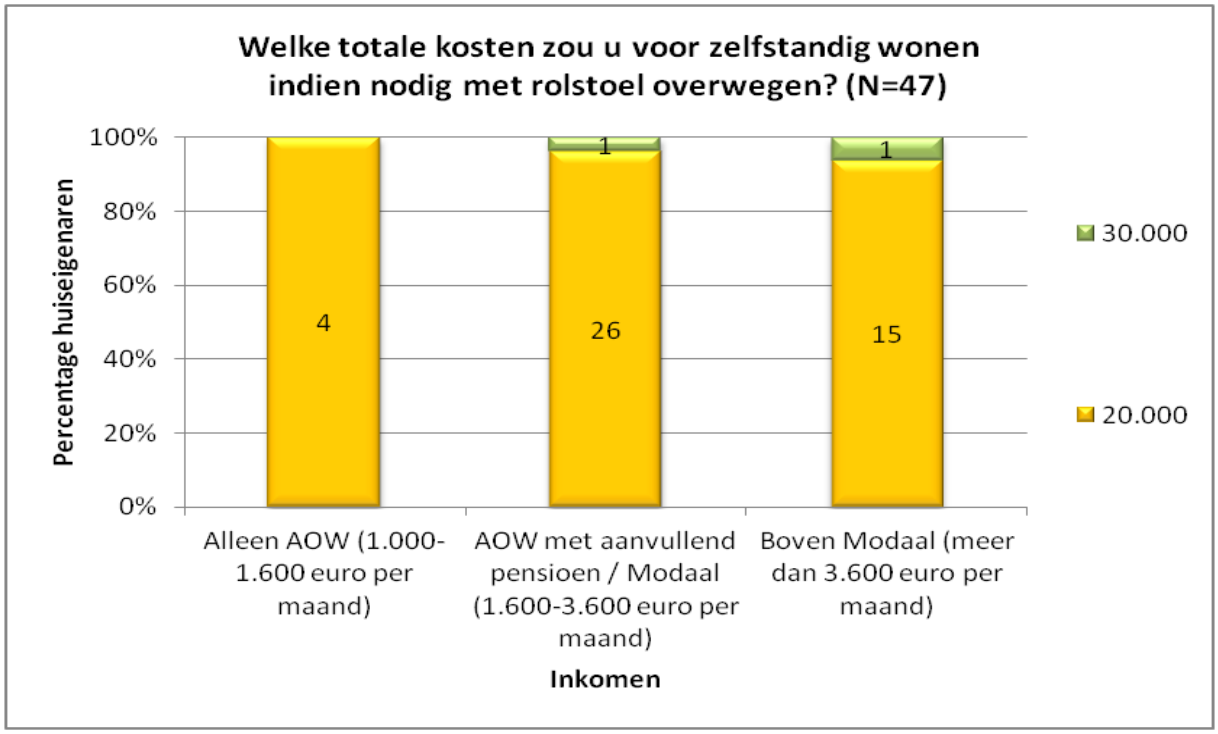

Figuur 25 Bestedingsbereidheid zelfstandig wonen met rolstoel

Resultaat

NB De resultaten van huurders zijn niet niet meegenomen ivm ongeschikte uitvoering van de vragen. Ten aanzien van het willen investeren ten behoeve van zelfstandig wonen tot rolstoelgeschiktheid bij de kopers kiest de overgrote meerderheid voor de laagste keuze van 20.000 euro.

Reflectie

De antwoorden duidden op een lage bereidheid tot een hogere investering dan 20.000 euro eenmalige investering voor de gekozen maatregelen.

3.7.1 Bestedingsbereidheid energiebesparing

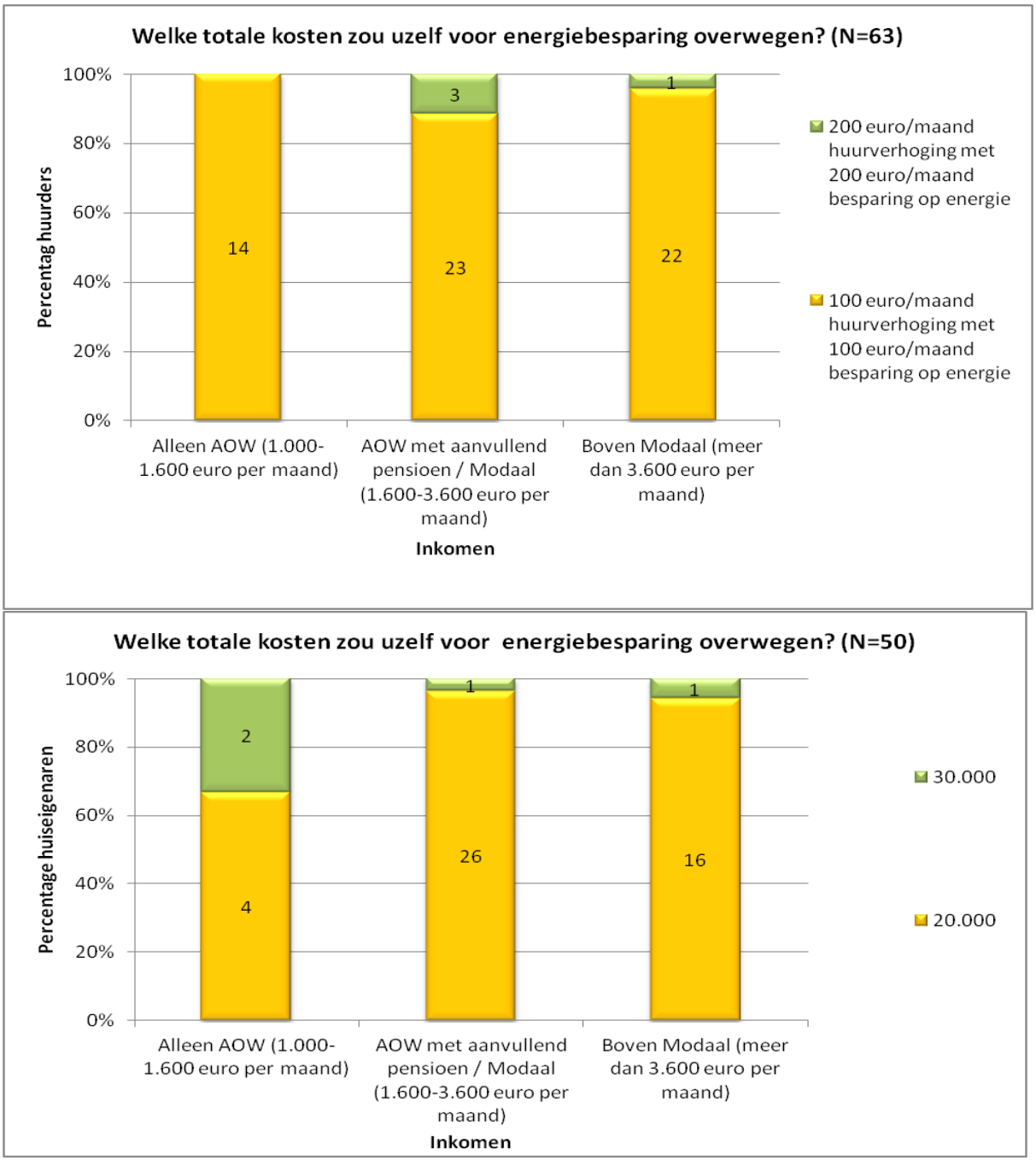

Figuur 26 Bestedingsbereidheid energiebesparing

Resultaat

Ten aanzien van het willen dragen van een extra huur voor energiebesparing kiest de overgrote meerderheid voor de laagste bijdrage van 100 euro per maand. Een minderheid gaat een stap verder, tot 10% bij de middelste inkomensgroep onder de huurders.

Bij de kopers kiest de meerderheid voor 20.000 euro investering en is er een verrassend patroon bij de laagste inkomensgroep, mogelijk vertekend door het lage aantal daar.

Reflectie

De antwoorden duidden op een bereidheid tot een huurverhoging van 100 euro per maand en het equivalent onder kopers van 10.000 euro eenmalige investering voor de gekozen maatregelen.

3.7.2 Bestedingsbereidheid energiebesparing met zelfstandig wonen

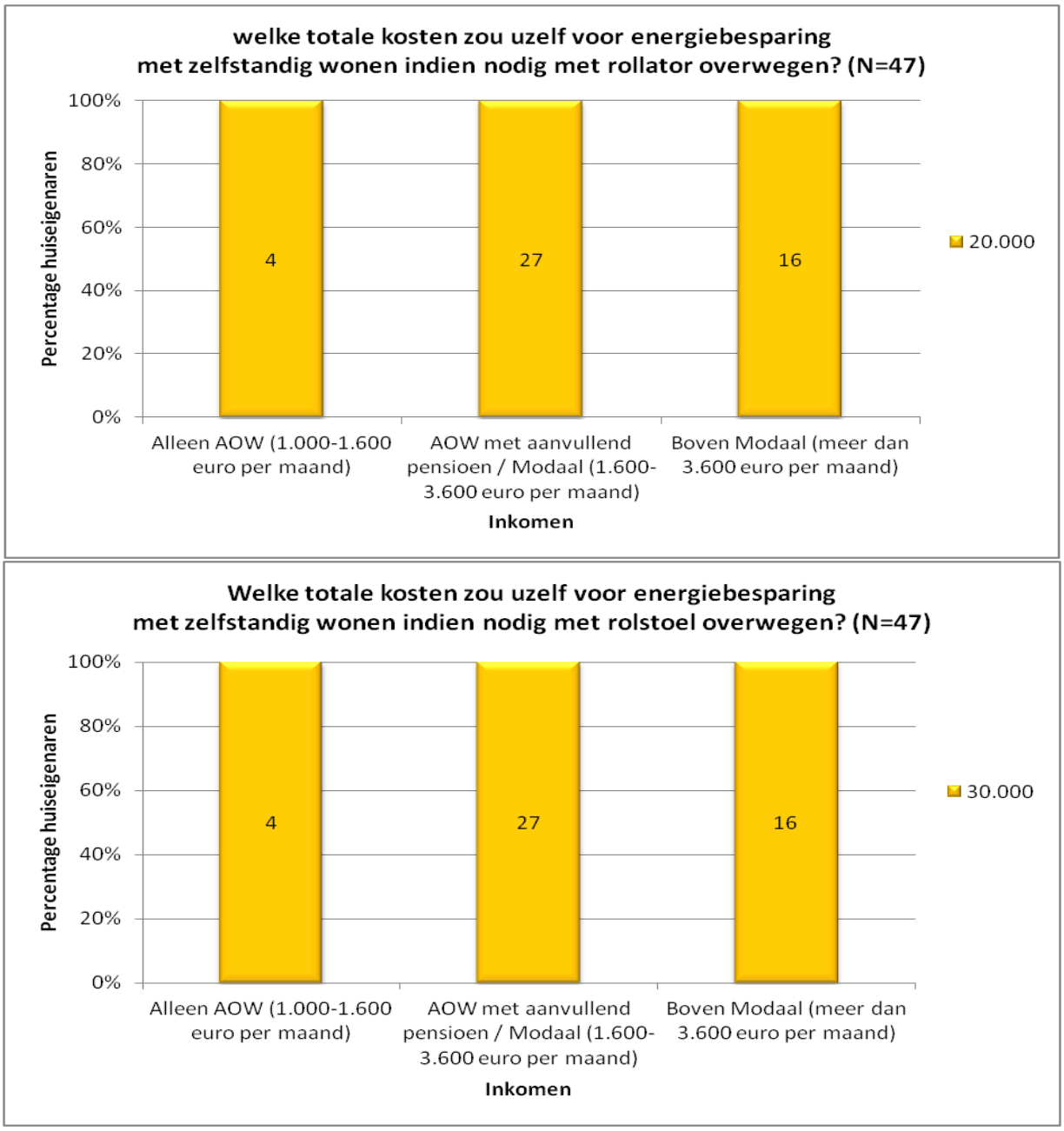

Figuur 237 Bestedingsbereidheid energiebesparing met zelfstandig wonen

Resultaat

NB De resultaten van huurders zijn niet niet meegenomen ivm ongeschikte uitvoering van de vragen. De antwoorden op beide vragen ten aanzien van de combinatie van investering voor zelfstandig wonen en energiebesparing geven bij zowel rollatorgeschiktheid als rolstoelgeschiktheid een 100% eenzijdige keuze van respectievelijk 20k en 30k (de alternatieve keuzes waren respectievelijk 30k en 40k).

Reflectie

Ondanks de zeer eenzijdige keuze, valt uit het niet kiezen voor het hogere alternatief de aarzeling voor een hogere investering te destilleren. Anderzijds hebben 47 respondenten niet voor het onbeantwoord laten van deze vraag gekozen in tegenstelling tot de meerderheid van huiseigenaren.

3.8 Alternatief: verhuizen naar een zorgcirkel

Na de keuzepakketten en kassavragen, is tenslotte op basis van woonomgeving, loopafstanden naar voorzieningen en aanwezigheid sociale netwerk, het alternatief verhuizen voorgelegd.

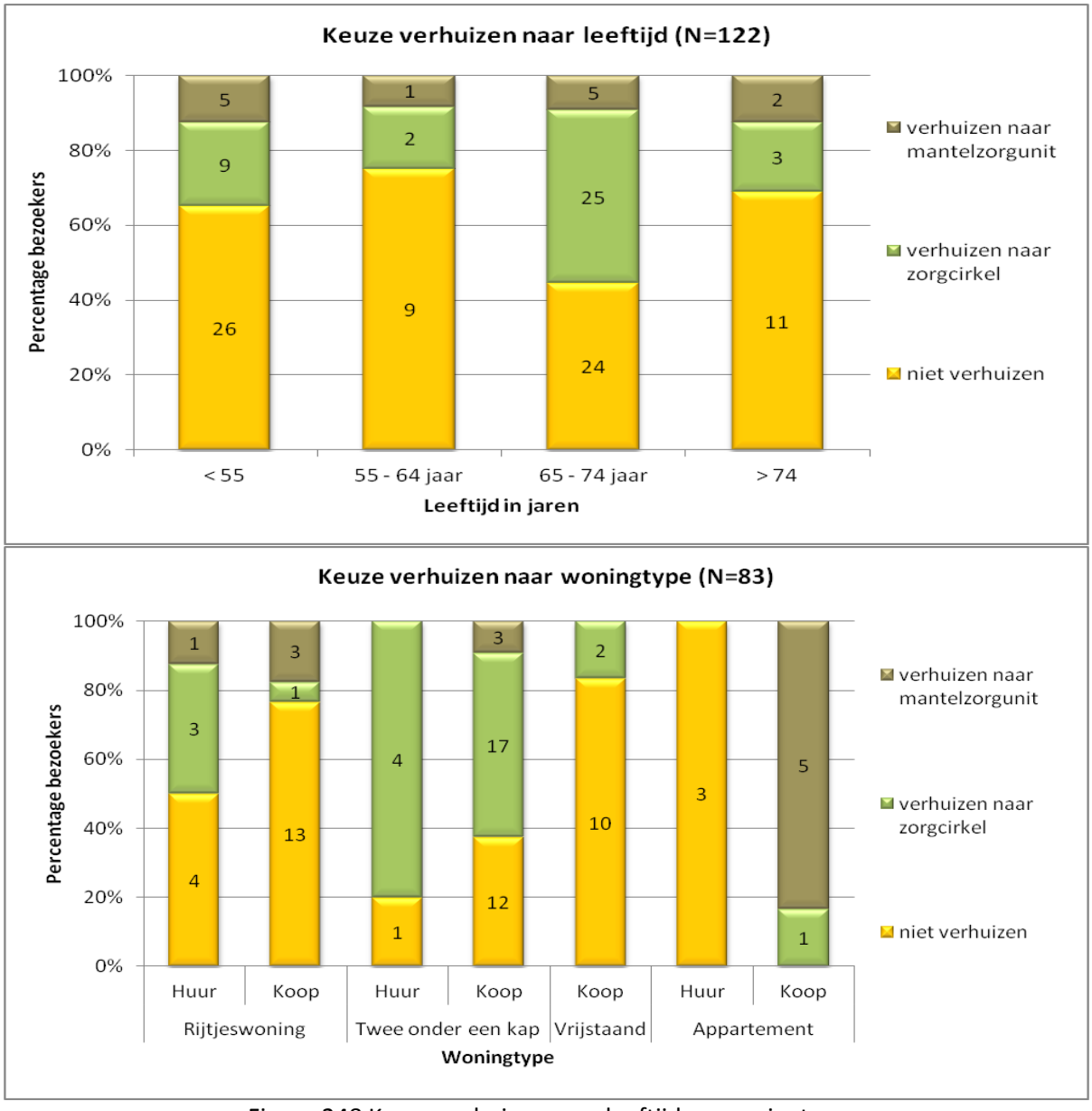

Figuur 248 Keuze verhuizen naar leeftijd en woningtype

Resultaat

Ten aanzien van leeftijd kiest, behalve bij de groep 65-74 jaar, de meerderheid voor niet verhuizen ondanks de vaak hoge kosten van de maatregelen voor aanpassingen. Gevolgd door de keuze voor verhuizing naar een zorgcirkel. Ten aanzien van woningtype en verhuizen is er een zeer gemengd beeld. Bij de koperwoningen is er een verrassend patroon bij de koopappartementen.

Reflectie

De antwoorden duidden op een bereidheid tot het alternatief van verhuizen naar een zorgcirkel bij de groep 65-74 jaar. Huurders van appartementen e nkopers van rijtjeswoningen en vrijstaande woninge willen niet verhuizen.

3.9 Conclusies Deel B: kwantitatief onderzoek bezoekers

De monitoring van bezoekers beziend kunnen we komen tot de volgende conclusies:

Algemeen:

- De 390 respondenten zijn in representatieve mate verdeeld over leeftijdsgroepen, geslacht, inkomen, woningtype.
- De ingevulde voorkeuren voor aanpassingpakketten leiden overall tot een voorkeur voor de pakketten Vitaal, dus gericht op de minste zorgzwaarte, gevolgd door de pakketten Fysiek.

Ten aanzien van de invloed van leeftijd:

- Bezien naar leeftijd kiezen oudere bezoekers niet, zoals aangenomen, consequent meer voor de pakketten Fysiek en Dementie dan jongere bezoekers. Het beeld is hier wisselend, afhankelijk van de woonplek
- Bezien naar leeftijd kiezen oudere bezoekers nagenoeg even vaak voor slapen in een aanbouw als voor slapen op de verdieping

Ten aanzien van de invloed van woningtype

- Woningeigenaren zijn eerder dan huurders geneigd te kiezen voor verdergaande energiebesparing
- Woningeigenaren zijn niet eerder dan huurders geneigd te kiezen voor pakketten Dementie
- Appartement bewoners kiezen vaker dan de andere bewoners voor de pakketten Dementie

Ten aanzien van de kosten voor door bezoekers gekozen maatregelen:

- De pakketten die bezoekers kiezen geven behoorlijke totaalkosten, al dient daarbij opgemerkt te worden dat gekozen kon worden tussen drie pakketten, ook met de mogelijkheid tot wegstrepen van gekozen oplossingen binnen de pakketten.
- Woningeigenaren geven in sommige gevallen meer uit, ook gemiddeld, dan huurders.

Ten aanzien van de bereidheid tot het dragen van kosten daarvan:

- Er lijkt een bereidheid tot een huurverhoging van 50 tot 100 euro per maand voor de gekozen maatregelen voor woningaanpassing, zeker in combinatie met energiebesparing.
- De aanname dat het financiële voordeel van de energiebesparende maatregelen zou leiden tot het pakket met een zwaardere huurverhoging en grotere besparing is nadrukkelijk verworpen.

Deel C: Feedback bezoekers KeuzeThuis

4.1 Inleiding

Na het invullen van app of website konden bezoekers feedback geven op de expositie. De opmerkingen zijn in de volgende paragraven weergegeven per groep particuliere huurders, particuliere kopers en professionals.

4.2 Feedback particulieren huurwoningen

Resultaat

Er is feedback gegeven door 20 van de 60 particuliere bezoekers met een huurwoning die de app/website hebben ingevuld, dat is 33%. De feedback van deze groep is in één Wordcloud hieronder weergeven.

Figuur 29 Wordcloud feedback particuliere bezoekers huurwoningen (N=60)

Reflectie

In grote meerderheid positieve feedback door 33% van de particuliere huurders die zicht richt op de beleving van de modelwoning. Deze wordt als leuk, gezellig en soms ook geweldig en fantastisch ervaren.
Daarnaast wordt de woning door particuliere huurders als leerzaam en interessant ervaren.

De negatieve feedback gaat over de hoge kosten van aanpassingen.
Er wordt gevraagd om meer informatie bij de aanpassingen. En er wordt opgeroepen meer bezoekers via supermarkt e.d. te benaderen.

Inhoudelijke tips ten aanzien van alternatieve aanpassingen worden door deze groep niet via de app/website gewisseld.

4.3 Feedback particulieren koopwoningen

Resultaat
Er is feedback gegeven door 126 van de 228 particuliere bezoekers met een koopwoning die de app/website hebben ingevuld, dat is 56%. De feedback van deze groep is in één Wordcloud hieronder weergeven.

Figuur 30 Wordcloud feedback particuliere bezoekers koopwoningen (N=228)

Reflectie
In meerderheid positieve feedback vanuit particuliere woningeigenaren die zicht richt op de beleving van de modelwoning. Deze wordt als leuk, mooi en soms ook geweldig ervaren.
Daarnaast wordt de woning door particuliere woningeigenaren als indrukwekkend, boeiend, leerzaam en interessant ervaren. Specifiek wordt daarbij de informatie over dementie genoemd.

De negatieve feedback gaat, weliswaar beperkt, over de hoge kosten van aanpassingen.
Ook de te grote hoeveelheid aanpassingen en (onderzoeks)technische problemen met tablet en kassavragen worden als negatief genoemd.

Inhoudelijke tips ten aanzien van alternatieve aanpassingen zoals traplift, badkamer worden aangegeven.

4.4 Feedback professionele bezoekers

Resultaat
Er is feedback gegeven door 43 van de 97 professionele bezoekers die de app/website hebben ingevuld, dat is 44%.
Het aantal professionele bezoekers met een huurwoning dat feedback heeft gegeven is te laag om een aparte Wordcloud weer te geven.

Figuur 31 Wordcloud feedback professionele bezoekers (N=97)

Reflectie
In meerderheid positieve feedback vanuit professionals die zicht richt op de beleving van de modelwoning. Deze wordt als mooi, duidelijk en soms ook geweldig en fantastisch ervaren.

Daarnaast wordt de woning door professionals als leerzaam en interessant en innovatief ervaren.

De negatieve feedback richt zich in eerste instantie op de opzet van de expositie: de introductie van de personas, het geluidsniveau, de beperkte keuze bij de kosten, na de aanpassing verminderde deze.

4.5 Conclusies Deel C: feedback bezoekers

Van de feedback mogelijkheid in de app is redelijk gebruik gemaakt. Met vooral positieve feedback ten aanzien van de beleving en de innovatie. De negatieve feedback richtte zich eerst op expositietechnische zaken waarvan een deel is aangepast. Daarnaast leveren de kosten veel opmerkingen, waarbij enerzijds werd aangegeven dat kosten hoog zijn en keuzes binnen kostenpakketten beperkt.

Deel D: Kwalitatief onderzoek bewoners nr. 19

5.1 Inleiding

Naast de onbewoonde modelwoning KeuzeThuis nr. 17, stond de door de familie Opperman bewoonde versie op nr. 19. In deze woning zijn in overleg met de bewoners, de entree, de keuken, en de badkamer aangepast.

5.2 Intake gesprek 9 juni 2015

De ontvangst bij de familie Opperman is hartelijk, de cake is geweldig en bezoekers zijn van harte welkom. De familie gaat een jaarlang het avontuur aan van eerst een verbouwing en vervolgens de modelwoning naast de deur, met af en toe een bezoek aan hun huis.

De woning is vol, oogt daardoor niet groot, hoewel dit ook weinig anders zou kunnen na 52 jaar opgespaard woongenot. Dit wordt met name duidelijk door de verzameling klokken van meneer en de uitgebreide naaihobby van mevrouw.

Figuur 31 Intakegesprek en verbouwing familie Opperman KeuzeThuis nr. 19

Aangepast zullen worden de entree, toilet beneden, de keuken en de badkamer boven. De familie kiest niet voor een nieuwe trap ondanks de steilte, aangezien deze recent is bekleed. Daarnaast kiest zij niet voor domotica toepassingen, wegens gebrek aan ervaren gemak en noodzaak.

5.3 Exit gesprek

In het exitgesprek op 28 juni 2016 kwam naar voren dat de familie Opperman in het begin toch de kat uit de boom heeft gekeken met de hoeveelheid overlast die zou worden ervaren. Dat is alleszins meegevallen, zo werd beaamd. Het had af en toe ook drukker mogen zijn. In totaal zijn circa 30 personen in de woning op nr. 19 komen kijken, veelal om de bewoonde en meer oorspronkelijke staat te aanschouwen. De familie was zeer tevreden over de organisatie achter het KeuzeThuis en heeft met plezier haar rol als sleutelbewaarder en oogje in het zeil vervuld.

Het meest tevreden is de familie over de ruimere entree en het toilet zonder opstap beneden, direct gevolgd door de verbouwde keuken en de badkamer, met name het tweede toilet aldaar.

Gevraagd naar wat dit voor hen in andere omstandigheden aan huurverhoging waard zou zijn kwamen bedragen tussen de € 25,- en € 40,- per onderdeel naar voren, waar bij een luie trap voor € 10,- als laagste scoorde.

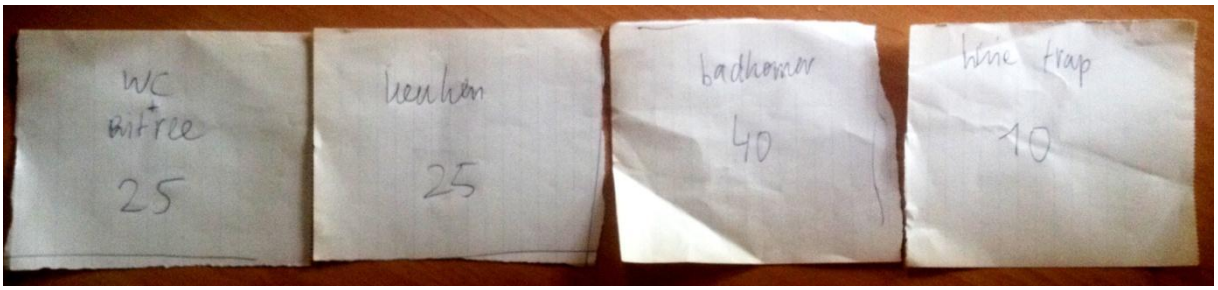

Figuur 31 Voorkeurspakketten en huurverhoging KeuzeThuis nr. 19

5.4 Conclusies Deel D: Kwalitatief onderzoek bewoners nr 19

De bewoners zijn zeer tevreden over de woningaanpassingen en zouden een daarbij passende huurverhoging hebben overwogen.
De aanpassingen zijn enkel bouwkundig, domotica, meubilering of hulpmiddelen zijn niet aangepast en konden dus niet worden geëvalueerd.

Conclusies over de vier onderzoeksdelen

De vier onderzoeksdelen geven na triangulatie aanleiding tot de volgende conclusies:

Woonomgeving
Uit het kwalitatieve vooronderzoek blijkt een grote tevredenheid van ouderen in de gemeente Overbetuwe ten aanzien van hun woonomgeving. De soms mindere bereikbaarheid en aanwezigheid van voorzieningen nemen ze op de koop toe, ze hebben bewust gekozen voor de voordelen van de ruimere en groene omgeving.
Over het openbaar vervoer zijn ouderen relatief tevreden; ze maken er niet veel gebruik van maar geven aan dat ze het prettig vinden om op een gemakkelijke manier naar de steden te kunnen reizen.
Een aantal ouderen geeft aan positief te zijn tegenover het verhuizen naar een zelfstandige woning binnen een zorgcirkel. Echter geldt dit lang niet voor de gehele onderzoeksgroep. Binnen het modelwoningonderzoek KeuzeThuis is er één station gericht op verhuizing naar een wooncirkel, daar kiest de meerderheid voor niet verhuizen, behalve de groep 65-74 jaar, die voor verhuizing naar een zorgcirkel kiest.

Zelfstandig wonen
Ouderen in de Overbetuwe vinden het zeer belangrijk om zelfstandig te kunnen wonen. Ze genieten van hun eigen woning en willen hier zo lang mogelijk blijven wonen. Zolang ze alles nog zelf kunnen uitvoeren, zijn ze tevreden. Het grote voordeel van langer thuis wonen omschrijven de ouderen als dat ze vrij zijn en dat ze kunnen doen en laten wat ze willen. Zo houden ze de regie in eigen hand.
Ook worden nadelen genoemd, al zijn deze sporadisch. Zo geven een paar ouderen aan dat hun, vaak relatief grote, tuin te veel onderhoud vergt en dat ze bijvoorbeeld een tuinman in moeten huren om het onderhoud te doen.

De expositie als beleving en inspiratie
Het KeuzeThuis levert ten aanzien van de beleving en de innovatie goede respons. De negatieve feedback richtte zich deels op expositietechnische zaken, deze is halverwege aangepast.
De stimulering van de kostenbewustheid levert ook de nodige weerstand en onbegrip ten aanzien van het vrijgeven van deze informatie en ten aanzien van de hoogte van kosten voor aanpassingen.
De combinatie van fysieke, sociale en technische oplossingen wordt herkend en gewaardeerd door de bezoekers. Er is minder weerstand maar juist belangstelling voor technische oplossingen dan vooraf aangenomen.

Woningaanpassingen
De ingevulde voorkeuren voor aanpassingpakketten leiden overall tot een voorkeur voor de pakketten Vitaal, dus gericht op de minste zorgzwaarte, gevolgd door de pakketten Fysiek.
Bezien naar leeftijd kiezen oudere bezoekers niet, zoals aangenomen, consequent vaker voor de pakketten Fysiek en Dementie dan jongere bezoekers. Deze keuzes zijn afhankelijk van de woonplek.
Oudere bezoekers niet vaker voor slapen in een aanbouw boven slapen op de verdieping
Woningeigenaren zijn eerder dan huurders geneigd te kiezen voor verdergaande energiebesparing
Woningeigenaren zijn eerder dan huurders geneigd te kiezen voor pakketten Dementie

Kosten woningaanpassingen
De pakketten die bezoekers kiezen geven behoorlijke totaalkosten variërend van 10k tot 100k, met een gemiddelde van 49k. Woningeigenaren geven in sommige gevallen meer uit, ook gemiddeld, dan huurders. Er lijkt een bereidheid tot een huurverhoging van 50 tot 100 euro per maand voor de gekozen maatregelen voor woningaanpassing.
De aanname dat het financiële voordeel van de energiebesparende maatregelen zou leiden tot het pakket met een zwaardere huurverhoging en grotere besparing is nadrukkelijk verworpen.

Aanbevelingen

7.1 Onderzoekstechnische aanbevelingen

De analyse is gebaseerd op bezoek in 52 weken. Dit heeft robuuste uitkomsten gegeven. De aantallen waren voor bewoners met een huurwoning minder hoog dan beoogd.

Aanbevolen wordt de onderzoeksresultaten verder te verstevigen met de resultaten uit de Belevingwoning in Doetinchem die van 2015 tot in 2018 open zal zijn.
Daar zal de keuze van bezoekers voor de financiering meegenomen dienen te worden.

Overwogen dient te worden ook ervaringsexperimenten in de woning door verblijf aldaar.

De keuzes voor sommige woonplekken voor bijvoorbeeld pakket Dementie zijn verrassend, dit vraagt om nader kwalitatief onderzoek.

7.2 Inhoudelijke aanbevelingen

Er blijkt een markt voor woningaanpassingen met een behoorlijke investering. Deze is nieuw voor bewoners in de zin dat kosten niet vanzelfsprekend van buitenaf worden gedragen. Het kostenbewustzijn is nog zeer beperkt, maar er lijkt bereidheid tot huurverhogingen tot 100 euro per maand dan wel het equivalent van 20.000 euro eenmalige investering in het kader van de combinatie zelfstandig wonen en energiebesparing.

Meer voorlichting en verkenning onder ouderen, zowel vitaal of reeds verkerend in de problematiek van langer thuis wonen, is zeer gewenst.

De herkenning en waardering voor combinaties van fysieke, sociale en technische woningaanpassingen zou uitgebouwd kunnen worden in verdere integrale oplossingrichtingen en pakketten, gericht op opschaling en haalbaarheid.

Er zijn veel woonplek specifieke aanbevelingen te maken die voor bewoners en marktpartijen aanleiding geven tot nadere verkenning van specifieke voorkeuren.

In opdracht van projectgroep KeuzeThuis

Dort Spierings
HAN Civil Society Lab
HAN lectoraat Lokale Dienstverlening in klantperspectief
Juli 2016

dort.spiering@han.nl
0653950068